

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ΄.

Χρονική ἰσότης: Ἐν Ἑλλάδι ἡμερ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαφῇ ἡμερ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἵνασι. ἔτους καὶ εἴςαι ἰσότης. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 82.

21 Ἰουνίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἠλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον].

ΚΓ΄

Τὸ Κτήμα τοῦ Κρεμασμένου.

Γνωρίζομεν, ὅτι τὸ Κτήμα τοῦ Κρεμασμένου, ἔπου ἐμάλλε νὰ λάβῃ χώραν ἢ μεταξὺ τοῦ Ἐκτορος Λοβεδῦ καὶ τοῦ Νοέλ Λετελιέ μονομαχία, ἢτο γραφικὸν ἐρεπίσιον, καίμενον ἐπὶ δασώδους λόφου ἀπέναντι τῆς Υόνης. Ἐνῶ δὲ ὁ Ἐκτωρ ὑφίστατο τὰς περιπεταίας δσας διηγήθημεν, πολλοὶ ἀνέμενον αὐτὸν ἐκεῖ ἀνυπομόνως.

Ἐἶχον συναδροισθῆ ἐντὸς περιβόλου ἀποτελούντος ἄλλοτε τὴν κυρίαν αἴθουσαν τοῦ κτιρίου, ἀλλὰ μὴ ἔχοντος πλέον θύραν μῆτε παράθυρα, περιβαλλομένου δὲ ὑπὸ τοίχων ἡμιπτῶτων κ' ἔχοντος ὄψιν μᾶλλον αὐλής. Παράσιτα χόρτα ἐφύοντο ἐνθεν κάκειθεν, καὶ βρύον πολὺ ἐκάλυπτε τοὺς τοίχους. Οὐδὲν τῶν παλαιῶν οἰκοδομημάτων μέρος ἴστατο, ὡς εἶπομεν ἤδη, ὄρθιον, πλὴν τοῦ μικροῦ ἡρειπωμένου δωματίου, ὅπερ ἢ φακινέτα ἐκάλει τὸ *δελχικόν της σπιτι*. Οὐδεὶς ὅμως ἐσκέπτετο νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ, οὐτινος ἢ θύρα ἐφαίνετο κλειστή, καὶ περιεπάτουσαν πάντες ἔνω κάτω, προσδοκῶντες τὸ πρᾶγμα, ὅπερ εἶχε συναγάγει τσοσούτους ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν μέσῳ τῶν ἐρήμων ἐκείνων ἐρεπίσιων. Ἄλλως δὲ προσφυλάττοντο κατὰ τοῦ ἀνάμου, ὅστις διέσειεν ἐξω τὰ δένδρα, καὶ τὸ καλὸν τοῦτο δὲν ἦτο ἀνάξιον λόγου ἐν ταιαύτῃ περιστάσει.

Ὁ Νοέλ εἶχε φθάσει ἐκ τῶν πρώτων, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ γραφέως Μυσσά, ἐνῶ συγχρόνως μετέβαινον ἐκεῖσε ὁ ἰατρός Βουλλιέ, μακρὸν περιβεβλημένος ἐπενδύτην, ὑφ' ὃν ἐκρυπτε τὴν χειρουργικὴν αὐτοῦ ἐργαλειοθήκην. Οἱ δύο ἀδελφοὶ Δεβάρ, μάρτυρες τοῦ Ἐκτορος, δὲν εἶχον ἐπίσης βραδύνει. Ἦσαν πλούσιοι τῶν περιχώρων κτηματῆται, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἦτο ἄλλοτε ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ, καὶ διετέλουν πρὸς τὸν Λοβεδῦ εἰς σχέσεις ἀγαθῆς γειτοναίας.

τομος κγ'—1887.

Ἐἶχον δὲ ἀφίχθῆ πολὺ πρὸ τῆς ὥρας ἐπὶ μικροῦ ἀμαξίου, ὅπερ κατέλιπον παρὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τὴν προύρησιν ὑπηρέτου. Πάντα λοιπὸν ἦσαν ἔτοιμα, καὶ ὁ λοχαγὸς Δεβάρ εἶχεν ἐξαγάγει κιβώτιον περιέχον τὰ πιστόλια· ἀνεμένετο δὲ μόνον ὁ Ἐκτωρ καὶ ὁ Ἐκτωρ δὲν ἐφαίνετο.

Ὁ Νοέλ, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν συνωμίλησε μετὰ τῶν μαρτύρων του, ἐκάθισεν ὀλίγον μακρὰν ἐπὶ μεγάλης πέτρας. Ἐφαίνετο δὲ σκαπτικός· ἔχι διότι ἐφόβει αὐτὸν τὸ ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα τῆς μονομαχίας, ἀλλ' ἀνελογίζετο τὴν πρόσφατον μετὰ τῆς Ἀδριανῆς συνέντευξίν του καὶ προσεπάθει νὰ ἐρμηνεύσῃ κατὰ τὰ κρυφία του αἰσθήματα λόγους τινὰς τῆς θελατικῆς νεάνιδος. Τσοσούτω δὲ ἦτο ἀφηρημένος, ὥστε ἐλησμονεῖ τὴν παρούσαν αὐτοῦ θέσιν οὐδὲ παρατήρει τὴν ἀκατανόητον βραδύτητα τοῦ ἀντιπάλου του.

Τούναντιον ὅμως, οἱ ἄλλοι παριστάμενοι δὲν εἰδείκνυσαν τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν. Ὁ ἰατρός Βουλλιέ ἐξῆγεν ἐνίστη τὸ χονδρὸν του χρυσοῦν ὠρολόγιον, καὶ ἤρκαίτο λέγων μετὰ μειδιάματος λόγους τινὰς εἰς τὸν σύντροφόν του. Ἄλλ' οἱ ἀδελφοὶ Δεβάρ περιεπάτουσαν ἔνω κάτω κ' ἐφαίνοντο λίαν ἀνήσυχοι. Ὁ λοχαγός, δὲν διέκρινεν ἢ ἀρρενωπὴ του φυσιογνωμία, ὁ ὑπερμεγέθης αὐτοῦ μύσταξ καὶ ἡ ἐν χρῶ κεκαρμένη κόμη του, ἦτο ἰδίως λίαν ἠρητισμένος. Ἐξῆγε καὶ αὐτὸς πολλὰκις τὸ ὠρολόγιόν του, καὶ καθ' ἕσπον ἢ ὥρα παρήρχετο συνωφροῦτο, ἐκτόπισα τοὺς πόδας καὶ ἔλεγε σιγὰ εἰς τὸν ἀδελφόν του:

— Τί ὄργῃ! μήπως αὐτὸς ὁ μικρὸς Λοβεδῦ ἔρριψε τώρα τὰ αὐτιά του κάτω, ἀφοῦ πρώτα ἐσήκωσε τὴν μύτην του; Ἀργεῖ κανεὶς εἰς χορὸν, εἰς γεῦμα, ἀλλὰ εἰς μονομαχίαν! Ἐλπίζω νὰ μὴ τὸν ἔβαλε φυλακὴν ὁ πατέρας του, διότι τὸ παιδί, μοῦ φαίνεται, ἔχει πάρει πρὸ καιροῦ τὴν ἐλευθερίαν του.

— Ὡὰ ἔλθῃ, ἀδελφέ μου, θὰ ἔλθῃ, ἔσο βέβαιος, ἀπῆντα ὁ ἄλλος. Ὁ Ἐκτωρ εἶνε τόσοσον μανιώδης, ὥστε δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ παραιτήσῃ τὴν ὑπόθεσιν... Ἄλλὰ ζεῦρεῖς ὅτι τὰ πρᾶγματα εἰς τὸ Βλινὸ πηγαίνουσαν ἀσχημα, καὶ φαίνεται πῶς τὴν τελευταίαν στιγμὴν θὰ ἦλθε καμμία σύγχυσις...

Ὁ λοχαγὸς συνέσπασα τὰ χεῖλη κ' ἐτόξευε

πρός τους άλλους μάρτυρας άπειλητικά βλέμματα, ώσει θέλων να καταστήσει αυτούς ύπευθύνους της ταπεινώσεώς του.

“Όσον έρημικά και άν ήσαν τὰ περιγύρα του Κτήματος του Κρεμασμένου, αι κινήσεις των εκεί μεταβάντων και ή παρά την όδόν σταθμεύουσα άμαξα είχαν διεγείρει την προσοχήν των έντοπιών, πολλοί δε διαβάται είχαν πλησιάσει εις τὰ έρείπια, ίνα παρατηρήσωσι τους εκεί εύρισκομένους. ‘Αλλ’ ή ήμισια φιλικός τρόπος και ήν έγέγοντο δεκτοί δέν ενεθάρρυνεν αυτούς εις παράτασιν των παρατηρήσεών των και ταχέως άπεχώρησαν.

‘Αλλά χονδρός τις και ύψηλός άνθρωπος, βλούζαν φορών και πλατύγυρον πέτασον έσθη κατά την είσοδον της αύλης και παρετήρει τους παρισταμένους, ουδόλως άνησυχών μη έγίνετο όχληρός και κακώς άπεδιώκετο. ‘Ο λοχαγός Δεδάρ έδραζε την εύκαιρίαν να εκχύσει κατά τίνος την όργήν του, και βαδίσας κατ’ εύθειαν προς τόν περιεργόν, είπεν εις αυτόν άποτόμως :

— ‘Ελα, παλληκάρη, δέν είνε εδώ τίποτε να ιδής. Τράβα γρήγορα, διότι δέν μ’ άρέσει να με κατασκοπεύουν.

‘Ο άγνωστος δέν έφαινετο εκ των άσμένως καταπιόντων τας αυθαδείας, ουχ ήττον άπήνησε ταπεινώς.

— Μή συμπάθειο, άφέντη.. έγώ δέν σας πειράζω. Παραμονεύω μια βρωμογυναίκα, που μου έπαιξε μια άσχημη δουλειά.. και άν μου ξαναπέση ‘ς τὰ χέρια, θα εξηγηθούμε λιγάκι.

— Καλά! εδώ δέν είνε καμμιά γυναίκα.. τὸ λοιπόν τράβα.. δέν χρειάζεσαι..

‘Αλλ’ εκείνος, καιτοι ήπιος τὸ φαινόμενον, δέν έσπευσε να ύπακούση, οτε ή Νοέλ ήγήθη κ’ έπλησίασεν εις αυτόν.

— Μπα! είπεν αυτός είνε ή Ιερώνυμος, ή ‘Ηρακλής του θιάσου των σχοινοβάτων, ή οποίος έπέρασε τας πρόλλαις από την Βωθραί!

‘Ο Ιερώνυμος άνεσκήρτησεν άκων, διότι γνωρίζομεν οτι δέν είχε λιαν καθεράν την συνείδησιν. Έθεώρησε τόν Νοέλ, προσπαθών να ένθυμηθῆ που τόν είχε συναντήσει, μη δυναθείς δε να τὸ κατορθώση είπεν, άποστρέφων την κεφαλήν :

— Δέν σας γνωρίζω, του λόγου σας.

— ‘Ιδωθήμεν όμως, .. και χωρίς να ιδωθούμεν, είχαμεν να κάμωμεν μαζή. ‘Ενόμιζα, κύριε ‘Ηρακλή, οτι ύστερα από μιαν κάποιαν ύπόθεσιν, θα είχατε την φρόνησιν να φύγη, και να φύγη μακριά.

‘Ο ύπαινιγμός ούτος ηύξανε την στενοχωρίαν του Ιερώνυμου, καιτοι δέν ήθελε να φανῆ έννοών την σημασίαν του.

— Κ’ έγώ αυτό ήθελα, άπήνησε, να φύγω

από αυτόν τόν βρωμότοπο, που ‘ξοδεύω του κάκου τόν καιρό μου και τους παράδες μου. ‘Αλλά δέν ήμπορώ να φύγω, πριν εύρω τὸ παιδί μου, ένα μικρό κατεργάρι που διασκέδαζε τόν κόσμο και μάζευε χρήματα με τὰ παιγνίδια του. Μου τόν πήρε μια γυναίκα, που την είδα μια φορά ‘ς αυτά τὰ χαλάσματα, κ’ έρχομαι κάθε ήμέρα εδώ με την έλπίδα να την άπαντήσω.

— ‘Α! έννοεις την Φακινέταν, την τρελλήν, που σύρει, αλήθεια, μαζή της ένα παιδί, που τὸ λέγει δικό της.. ‘Αλλά δέν κατοικεί εις αυτό τὸ έρημον μέρος, και άν ήλθες να την εύρης πρέπει να πάγης εις την Βωθραί.

‘Ο ‘Ηρακλής ουδόλως βεβαίως διενσείτο να ύμολογήσει, οτι ή πόλις είχε κινδύνους, ους δέν έτόλμα να άφηφήσει, και ήρκισθη λέγων :

— Την είδα έγώ αυτήν την γυναίκα, εκεί.. ‘ς την πλαγινή κάμαρα, και είμαι βέβαιος οτι έρχεται καμμιά φορά.

Κ’ έδείκνυε την θύραν του μικρού δωματίου.

— Πώς! πώς! ήρώτησεν ή Νοέλ έκπεπληγμένος, έχει εδώ δωμάτιον κατοικήσιμον;

— Κατοικήσιμον! όχι και τόσο. ‘Αλλ’ άν έχει ‘δρεξι, ‘μπορείτε και να ‘μπήτε.. ή κλειδαριά του δέν είνε έγγλέζικη!

Πλησίασας δε εις την θύραν και στηρίξας άπλώς επ’ αυτής την χερά του, την ήνοιξεν.

Οι παριστάμενοι, οτινες ουδόλως είχαν τέως ύποπτεύσει την ύπαρξιν δωματίου σχεδόν άβλαβούς εν μέσω των έρειπίων εκείνων, έπλησίασαν αυτομάτως, άλλ’ ιδόντες οτι τὸ δωμάτιον ήτο κενόν και γυμνόν, δέν εισήλθον. ‘Ο Νοέλ μόνος έσχε την περιέργειαν να επισκεφθῆ μετά του Ιερώνυμου τόν έξοχικόν οίκον της Φακινέτας.

Γνωρίζομεν δε τί εύραν εν αύτῃ: τεμάχια τινε κορμών, πλάκα χρησιμεύουσαν ως τράπεζαν, και άποκαθάρματα τινε καρπών και λαχανικῶν, καταλειφθέντα παρά της οικουδοισίνης κατά την τελευταίαν αύτης επίσκεψιν.

“Οτι όμως ιδίως έφείλκυσε την προσοχήν του ήσαν δέσμαι κανναβοξύλων, διατεταγμένων κατ’ ιδίον τινε τρόπον και κομμένων εις ίσον μήκος. Ουδόλως έφαινοντο ταύτα προωρισμένα να μεταβληθώσιν εις κανναβιν, εξήτασε δε τινε εξ αύτῶν ή Νοέλ μετά προσοχής μεγάλης.

— Κύριε Ιερώνυμε, ήρώτησεν άποτόμως, έμβήκες εδώ και άλλην φοράν;

— Δύο τρεις φορές, με την έλπίδα να εύρω αυτήν την γυναίκα, άλλὰ του κάκου.

— Μήπως έσύ τὰ έφερες αυτά τὰ πράγματα; Κ’ έδείκνυε δέσμην κανναβοξύλων, ήν έκράτει.

— ‘Εγώ! άπήνησεν ή ‘Ηρακλής μετά πραγματικῆς εύθησίας, και τί να κάμω έγώ αυτά

τά ξερά χόρτα; δέν γνωρίζω έγώ από γεωργίαν..

— Βέβαια, άπήνησεν ειρωνικώς ή Νοέλ, ‘ξεύρεις καλλίτερα πως κόπτουν παρά πως κάμνουν τὰ σχοινιά..

‘Ο Ιερώνυμος άχώρισσε ακούσας τους λόγους αυτούς: άλλ’ ή νέος είχαν ήδη λησμονήσει οτι είπε. Περίστραψε μόνος εις χεϊράς του την δέσμην εκείνην, κ’ έψιθύριζε σκεπτικώς :

— Περιεργον, περιεργον!

‘Αλλ’ ένῶ εξηκολούθει την εξέτασιν του, ήκούσθη από της παρακαμμένης αύλης :

— Νοέλ! κύριε Νοέλ! σας μόνον περιμείνομεν.

‘Ο Νοέλ έδραζε τόν ‘Ηρακλή από του βραχίονος.

— ‘Ελα, κύριε Ιερώνυμε, είπε. Κανείς δέν πρέπει να μείνη εδώ, μέχρις οτου ή άνάκρισις.. ‘Επειτα δέν είνε, βλέπετε, εδώ εκείνη που ζητείς.

‘Εξήλθον, και ή Νοέλ εκλείσε καλώς την θύραν. Έύρε δε εν τη αύλῃ τόν πρό μικρού έλθόντα Λοθεδί, προς ήν έλάλει σιγά μεν άλλὰ ζωηρώς, και έπιτιμών αυτόν προδήλως, ή λοχαγός Δεδάρ.

— ‘Ελα τόρα, λοχαγέ, άπήνησεν ή ‘Εκτωρ μετά της συνήθους αύτου έλαφρότητος, λυπούμαι οτι κατεγράσθη την ύπομονήν σας.. ‘Αλλά μερικοί δέν πειράζει να περιμείνουν. ‘Επειτα οτι έχάσαμεν τὸ κερδίζομεν έντός όλίγου.

Αί δικαιολογήσεις αύται ήρκεσαν κατ’ ανάγκην, και οι παρόντες έχωρίσθησαν εις δύο ήμίλους.

‘Ενῶ δε εξετίθεντο εις τους άνταγωνιστάς οι άρα της μάχης, ή ‘Εκτωρ προσεκοιέτο βαθυτάτην άδιαφορίαν και ή Νοέλ ένέκρινε πάντα διά νέυματος. ‘Ο ‘Ηρακλής προύχώρησε και αύτός, δια να ιδῆ περί τίνος έπρόκειτο, άλλ’ ή λοχαγός Δεδάρ παρετήρησε την παρουσίαν του.

— Πάλιν σύ; είπεν όργίλως ή! πρέπει λοιπόν να σε διώξω όπως ξεύρω;

‘Ο λοχαγός εκράτει την στιγμην εκείνην πιστόλιον, έφ’ ου έθετε καψύλιον, ή δε Ιερώνυμος, οστις, πλην ποδῶν και γρόνθων, έφοβείτο πᾶν άλλο όπλον, έσπευσε να εξέλθη των έρειπίων.

‘Αλλά θόρυβος άμέσως ήκούσθη πολὺς εν του μέρους θθεν εξήλθε. ‘Εφαινετο θόρυβος ρήξεως, και συμμιγείς ήκούοντο φωναί άνδρῶν, γυναικῶν και παιδίων, φωναί άγανακτήσεως, οδύνης και φόβου.

Μ’ δλην την σοβαρότητα της άσχολίας αύτων, άνταγωνισται και μάρτυρες έτειναν τὸ ούς.

— Τι διάβολο είνε; ήρώτησεν ή ιατρός Βουλλιέ.

— Κάτι δυστύχημα θα συνέβῆ! είπεν άνησυχως ή Νοέλ.

— ‘Α, μπά! γυναίκες μαλώνουν, άπήνησε περιφρονητικώς ή ‘Εκτωρ. ‘Τι έχομεν να κάμωμεν ήμεις.. τελειώνομεν, κύριοι! ‘Είνε άνθρωποι, εις τους οποίους πάσα πρόφρασις θα ήτο άσπαστή, δεα να αναβληθῆ οτι είνε άναπόφευκτον έγώ όμως δέν έχω όρεξιν να χάνω τόν καιρόν μου.

— Κύριοι, είπεν ή Νοέλ, κ’ έγώ παρακαλώ να τελειώνομεν τὸ ταχύτερον.

Προσκληθέντες ούτω οι μάρτυρες έσπευσαν να συμπληρώσωσι τας παρασκευάς των. ‘Επειδή δε τὰ όπλα είχαν γεμισθῆ, εκληρώθησαν αι θέσεις των άντιπάλων, κ’ έτοποθέτησαν εκάτερον αύτων εις την λαχούσαν θέσιν. Κρατούντες τὰ πιστόλια, άνέμενον άμφοτεροι τὸ σύνθημα, όπως πυροβολήσωσιν, οτε θορυβώδης ήμιλος εισώρησεν εις την αύλήν.

Μαντεύει τις βεβαίως τίνες άπετέλουν αυτόν. ‘Εν πρώτοις ή Φακινέτα περιπόρφυρος, άπλανείς έχουσα τους οφθαλμούς, κρατούσα δε εις τας άγκάλας της τόν δῆθεν υιόν της, άρμόμενον πάση δυνάμει. ‘Επειτα ή ‘Ιωσηφίνα, άτακτον έχουσα την κόμην και την ισθῆτα κατσαχισμένην μετ’ αύτην ή δοσοστάτης, καθημαγμένον έχων τὸ πρόσωπον, και τέλος ή ‘Ιερώνυμος, κραυγάζων και χειρονομών. ‘Ο ‘Ηρακλής είχαν άναγνωρίσει τόν παλαιόν του μαθητήν και άπήται αυτόν έντονώτατα, έντόνως δ’ έπίσης ύπερησπιζεν αυτόν ή Φακινέτα. ‘Η ‘Ιωσηφίνα και ή Γριβῆ είχαν ταχθῆ ύπέρ της παράφρονος, κ’ εκ τούτου ή θορυβώδης λογομαχία.

Πάντες ούτοι ουδόλως ύπάκτευσον τόν λόγον, οστις είχε συναγάγει έντός των έρειπίων τόν Νοέλ, τόν ‘Εκτωρ και τους μάρτυράς των. ‘Βρίθθησαν δε μεταξύ των δύο άνταγωνιστών, κινδυνεύοντες να πυροβοληθώσιν άνευ λόγου.

— Φύγε, κλέφτη, μασκαρα,.. χαμένε! ‘Εκραύγασεν ή Φακινέτα έντός έαυτης και τρέχουσα ένθεν κακείθεν. ‘Αμή δέν θα σου δώσω τὸ παιδί μου, τόν ‘Ιάκωβόν μου, τὸ χρυσό μου, που τὸ εκλαψα τόσον καιρό! Ξεύρω έγώ από που έρχεται.. δέν έρχεται από την μπαράκα σου, ψεύτη,.. ληστή,.. κακούργε! Μήν έρχεσαι κοντάμου, γιατί σου βγάξω τὰ μάτια!.. Τὸ παιδί μου δέν σε ξεύρει.

— ‘Οχι, όχι! δέν πηγαίνω με τὸ Ιερώνυμο έγώ! εφώνει σφαδάζον τὸ παιδίον. Μου στρήφει τὸ κόκκαλα.. μ’ έδερνε, .. και δέν μουδίδε γλυκά.. Δέν πάω μαζή του!

— Καλοί μου κύριοι, έλεγεν ή σχοινοβάτης δια της γλώσσης εκείνης ήν μετεχειρίζετο άποτεινόμενος προς τους θεατάς κατὰ τας παραστάσεις του, ήμπορείτε να βεβαιώσατε σεΐς οτι αυτός είνε ή υίός μου, ή Ζωζός, ή πασιγνωστος. ‘Ηθελα να του μάθω την έπιστήμην μου, άλλ’ αυτός έπήρε, βλέπετε, κακόν δρόμον, και

μᾶς ἀπελπίζει και τούς δύο, ἐμένα και τήν σύζυγόν μου. Ἐφυγεν ἀπό φόβον μήπως τόν τιμωρήσω, και τόν ἦρε αὐτή ἡ γυναίκα... τρελλή νομίζω.. ἡ ὅποια θέλει νά τόν ἀφαιρήσῃ ἀπό τήν πατρικήν μου φιλοστοργίαν... Ἄλλ' αὐτά δέν περνοῦν σέ μένα, κυρά! προσέθηκε χονδρῶν τήν φωνήν του· νά μου δώσης τό παιδί μου, και 'ς τή στιγμή!

— Ἐλα πάρο! ἀπήντησεν ἡ Φακινέτα, ἡτις εἶχεν ἀποθέσει τό παιδίον ἐγγύς τοῦ τοίχου, και καλύπτουσα αὐτό διά τοῦ σώματός της, ἔστατο πρό αὐτοῦ φοβερά τό ἦθος.

Ὁ Ἡρακλῆς ἠθέλησε νά προβῆ ἀπό λόγων εἰς ἔργα, ἀλλά παρενέβησαν ὁ Γριβέ και ἡ θυγάτηρ τοῦ φύλακος.

— Ἀφοῦ ἡ Φακινέτα ἔρκεται, ὅτι εἶνε ὁ υἱός της ὁ Ἰακώβος, ἐφώνησεν ἡ Ἰωσηφίνα.

— Πρέπει ν' ἀποδείξῃς, εἶπεν ὁ ὀδοστάτης, ὅτι ὁ μικρός αὐτός εἶνε δικός σου, και δέν τόν ἐκλεψες ὅτε τόν ἀγόρασες.

— Ἄ, μέ παρασκοτίσαστε! ἀνέκραξεν ὁ Ἡρακλῆς ἀνακατήσας· ἐγώ πέρνω τό δικό μου δπου τό εὔρω!

Και ἐκινήθη ὅπως ἀπωθήσῃ τούς φράσσοντας αὐτῷ τήν ὁδόν, ἀλλ' οἱ ἦρωες τῆς μονομαχίας και οἱ μάρτυρες των προσέδραμον ἴν' ἀποβάλωσι τοῦ περιβόλου τούς παρεστάτους.

— Σᾶς πῆρε ὁ διάβολος ἀλήθεια! Ὅα μᾶς ἀφήσετε ἡσύχους; εἶπεν ὁ λοχαγός Δεβάρ· στρέφω τόν μύστακά του· μᾶς ἐξαλίσαστε! Ἐμπρός! ἀνδρες, γυναῖκες και παιδιά, κοπιᾶστε νά μαλώσατε ἀλλοῦ.

Κραυγαί παράφωνοι ἐκάλυψαν τήν φωνήν του.

Ὁ δὲ Νοέλ, πλησιάζας εἰς τόν ὀδοστάτην, εἶπεν αὐτῷ μετά τινος μομφῆς.

— Σὺ, τί θέλεις ἐδῶ; Δέν ἐννοεῖς ὅτι ἡ παρουσία σου αὐτήν τήν στιγμήν μου εἶνε πολύ δυσάρεστος;

— Μὲ συγχωρεῖς, κύριε Νοέλ, εἶπε ὀρυθηθεῖς ὁ Γριβέ· ἀλλά κύταξε πῶς μ' ἔκαμε αὐτός ὁ ἄθλιος παρισινός, διότι τοῦ παραπονέθη διά τήν αὐθάδειάν του. Δέν ἔμπορῶ ἐγώ νά τό ὑποφέρω!

— Και δέν τοῦ ἔδωκες σύ ἀφορμήν; Ὁ ὀδοστάτης, ἀμνηχανῶν, ἐμέλλε ν' ἀπαντήσῃ, ὅτε ὁ λοχαγός Δεβάρ ὤρμησεν ἀκράτητος.

— Ὅλοι ἐξώ! ἐφώνησε· ξεκουμισθῆτε, νά μὴ τό μετανοήσατε! ἐξώ, εἶπα! ἐξώ γρήγορα! Τό φοβερόν αὐτοῦ ἦθος, πρό πάντων δὲ τό πιστόλιον ὅπερ ἐκράτει κατετράμαξαν τούς νεήλυδας. Ἡ Ἰωσηφίνα, ὁ Γριβέ και αὐτός ὁ Ἡρακλῆς ἐξῆλθον τοῦ περιβόλου τῶν ἐρειπίων. Ἡ δὲ Φακινέτα, ἡτις εἶχεν ἀναλάβει τόν υἱόν αὐτῆς εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἀντί νά παρακο-

λουθήσῃ τούς ἄλλους κατηυθύνθη πρός τήν θύραν τοῦ ἀσύλου της, ἤνοιξεν αὐτήν ὠθήσασα διά τοῦ ὤμου, και ὤρμησεν ἐντός φανοῦσα:

— Ἐγώ εἶμαι 'ς τό σπίτι μου... ἐλάτε νά μέ βγάλετε!

Και ἤκούσθη σύρουσα τόν μάνδαλον, ὅστις ἐφαίνετο στερεώτερος τοῦ κλειθροῦ.

Κενωθέντος οὕτω τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὁ λοχαγός ὑπάλαθε ὀριαμβευτικῶς:

— Δόξα τῷ θεῷ! Τόρα ὁ ἀνακνεύσωμεν, ἐλπίζω. Ποτέ μου δέν εἶδα τέτοιαν μονομαχίαν... Εἰς τὰς θέσεις σας λοιπόν, κύριοι, νά τελειώσωμεν πρὶν μᾶς ἔλθῃ πάλιν κανέν ἄλλο ἐμπόδιον.

Οἱ δύο ἀντίπαλοι κατέλαβον πάλιν, χωρίς ἄλλης προσκλήσεως, τὰς θέσεις των. Εἶχε συμφωνηθῆ νά πυροβολήσῃσι συγχρόνως, εὐθύς ὡς εἰς τῶν παρισταμένων ἠθέλε κροτήσῃ τρεῖς τὰς χεῖράς του· ἀνετίθη δὲ τοῦτο εἰς τόν ἱατρόν Βουλλιέ.

Σιγῇ βαθεῖα, μόλις παρασσομένη ὑπὸ ἐλαφροῦ ὀρυθίου ἐξῶθεν ἐρχομένου ἐπεκράτησεν ἐν τῇ αὐλῇ. Ὁ Ἐκτωρ δὲ και ὁ Νοέλ, κρατοῦντες τὰ πιστόλια, ἀνέμενον τό σύνθημα.

Ὁ ἱατρός ἐκράτησε δις τὰς χεῖράς του βραδέως, ἵνα δώσῃ καιρὸν εἰς τόν ἀπειρον φίλον του νά σκοπεύσῃ. Ἠτοιμάζετο δὲ νά κροτήσῃ και τρίτον, ὅτε φωνὴ ἠκούσθη:

— Σταματήσατε, ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου! Κανείς μὴ κινήθῃ!

Τέσσαρες δὲ χωροφύλακες, κρατοῦντες τὰ ξίφη των, εἰσώρμησαν εἰς τήν αὐλὴν καὶ ἐρρίφθησαν ταχέως μεταξύ τῶν μονομάχων.

Τὸ αἰφνίδιον τοῦτο ἐμπόδιον προξένησε γενικήν κατὰπληξιν. Ἀγωνισταί και μάρτυρες ἐθεώρουν ἀλλήλους, ὡσεὶ προσπαθοῦντες νά μαντεύωσι τίς ἄρα εἶχεν εἰδοποιήσῃ τήν ἐνοπλον δύναμιν. Ὁ Ἐκτωρ ἐπρόφερε φοβεράν βλασφημίαν, και εἶπε στρεφόμενος πρός τόν Νοέλ:

— Τόρα ἐννοῦ μερικῶν τήν ἀπάθειαν και τήν ἀδιαφορίαν. Εἶχεν εἰδοποιηθῆ ἡ ἀστυνομία.

— Κ' ἐγώ ἐκπλήτομαι διά τοῦτο και λυπούμαι ὡς σεῖς, κύριε, εἶπεν ὁ Νοέλ διά φωνῆς πλήρους εἰλικρινείας. Οὐδέποτε δὲ ὅα ἐσυγχώρουν ἐκεῖνον, ὅστις ἐπαιξεν αὐτό τό ἀνοστον παιγνίδιον.

Οἱ χωροφύλακες εἶχον ὠφελθῆ ἐκ τῆς πρώτης ἐκπλήξεως, ἵνα καταλάβωσι τὰ πιστόλια, δύο δὲ ἐξ αὐτῶν ἐτάχθησαν δεξιᾷ και ἀριστερῇ τοῦ Ἐκτορος, ἐνῶ οἱ δύο ἄλλοι ἐπραττον τό αὐτό ἀπέναντι τοῦ Νοέλ.

— Τί εἶνε αὐτά, ἐνωματάρχα; ἠρώτησεν ἀγερώχως ὁ λοχαγός Δεβάρ. Ἐννοεῖτε νά συλλάβετε αὐτούς τούς κυρίους, δι' ἐγκλημα τό ὁποῖον ἀκόμη δέν ἐπραξάν;

— Μὲ συγχωρεῖτε, λοχαγέ, ἀπήντησεν ὁ ἐνωματάρχος, φέρων τήν χεῖρα εἰς τόν τρίκωχον πῖλόν του. Ἐγώ διαταγᾶς... Ἄν οἱ κύριοι δίδουν τόν λόγον των, ὅτι παραιτοῦν τήν μονομαχίαν και ἐπιστρέφουν ἡσυχᾶ εἰς σπίτι των, τούς ἀφίνω, ἂν ὄμως ἐπιμένουν...

— Ἐγώ δέν ἔμπορῶ νά δώσω τόν λόγον μου, εἶπεν ὀρητικῶς ὁ Ἐκτωρ. Προσεβλήθη, και ὀφείλω νά ἐπιδιώξω διά παντός τρόπου τήν ἀνθρώσιν τῆς ὕβρεως.

— Ἀφοῦ ὁ κύριος Λοβεδύ, ὑπέλαθε ψυχρότερον ἄλλ' ἐπίσης εὐσταθῶς ὁ Νοέλ, ἀρνεῖται νά δώσῃ τόν λόγον του, δέν ἔμπορῶ καὶ ἐγώ νά δώσω τόν ἰδικόν μου.

— Τότε, κύριοι, ἀπήντησεν ὁ ἐνωματάρχος, ὅα μου ἐπιτρέψετε νά σᾶς ἔχωμεν προσωρινῶς ὑπὸ ἐπιτήρησιν. Δύο ἀνδρες ὅα συνοδεύουν τόν Κ. Λοβεδύ, ὁ δὲ ἄλλος καὶ ἐγώ ὅα παρακολουθήσωμεν τόν Κ. Λεταλιέ· ἡ ἐπιτήρησις ὅα διακρέμῃ ἐν ὄσῳ ὅα ὑπάρχῃ φόβος μονομαχίας.

Ἡ ἀξίωσις αὐτῆ των χωροφυλάκων διήγειρε ζῆλον πρός τούς παρισταμένους συζήτησιν, ἐπέμενε δὲ ἰδίως ἀντιστάμενος ὁ λοχαγός Δεβάρ, ἐνεκα τοῦ παλαιοῦ του στρατιωτικοῦ βαθμοῦ. Ὁ ἐνωματάρχος τῷ εἶπε τέλος ξηρῶς.

— Λοχαγέ, ἐδώσατε ἄλλοτε διαταγᾶς, και γνωρίζετε ὅτι πρέπει νά ἦνε σεβασταί. Ἐγώ καὶ ἐγώ διαταγᾶν, και ὅα τήν κατὰσῆσῳ σεβαστήν... και πρός σᾶς ἀκόμη, ἂν ἦνε ἀνάγκη.

Ὁ λοχαγός ἠτοιμάζετο ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλ' ὁ ἀδελφός του ἔσπευσε νά τόν ἀποσύρῃ κατ' ἰδίαν, ἐξηγήσας εἰς αὐτόν τόν κίνδυνον οἰαςδὴ ποτε ἀντιστάσεως.

Ἐν τούτοις ἡ Φακινέτα, παρακολουθουμένη πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἀναποδράστου Ζωζώ, εἶχεν ἐξέλθει τοῦ καταφυγίου της, ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τῆς παρουσίας τῶν χωροφυλάκων. Ὁ Γριβέ και ἡ Ἰωσηφίνα ἐπέστρεψαν ἐπίσης, και αὐτός δ' ὁ Ἰερώνυμος, ὅστις ἤρχεισε νά πιστεύῃ ὅτι τινὰ τῶν ἐγκλημάτων του ἠγγόει ἡ δικαιοσύνη, ἀνεφάνη συντόμως. Ἄλλὰ Φακινέτα και Ἡρακλῆς δέν ἦτο δυνατόν νά ἦνε ἀντιμέτωποι, χωρὶς ν' ἀναγεννηθῇ ἡ ἔρις.

Ἐφελούμενος ἐκ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ ὑπαξιωματικός ὠμίλει μετά τοῦ Νοέλ, ὁ Ἰερώνυμος ἐπλησίασεν εἰς αὐτόν, κρατῶν τόν πῖλόν του:

— Μὲ συμπάθειο κύριε ἐνωματάρχα, εἶπε γλυκερῶς, κάμετέ μου τήν καλωσύνην, σᾶς παρακαλῶ πολύ, νά διατάξετε αὐτήν τήν γυναῖκα—καὶ ἐδείκνυε τήν Φακινέταν—νά μου δώσῃ ἀμέσως πίσω τό ἀγόρι μου... πού μου τό ἐσούφρωσε. Μὲ γνωρίζετε... και τό γνωρίζετε· ἀπαντηθήκαμεν και ἄλλη φορά. Μποροῦσα νά τό πάρω μέ τήν βίαν· ἀλλά δέν θέλω νά ἐναντιωθῶ εἰς τήν ἐξουσίαν. Ἐγώ τήν χωροφυλακήν

τήν ἀγαπῶ και τήν σέβομαι... και ἀνείχατε τήν καλωσύνην...

— Ναι, ναι!... σέ γνωρίζω, ἀπήντησεν ὁ ἐνωματάρχος, καθὼς και τόν μικρόν αὐτόν, πού ἔκαμεν τούμπαις και περιπατοῦσε μέ τὰ χέρια... Γιατί Φακινέτα, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος εἰς τήν παράφρονα, δέν δίδεις τό παιδί εἰς τόν πατέρα του;

Ἡ Φακινέτα, ἡτις περιπάτει ὀριαμβευτικῶς ἀνέλαθε πάλιν θέσιν ἀμύνης, και περιεπτύχθη τό παιδίον, ὡς ἐπραττε συνήθως ἐν ἄρα κινδύνου.

— Μὴν τόν πιστεύῃς, ἐνωματάρχα, ἐφώνησε· μὴ τόν πιστεύῃς αὐτόν τόν ἀπατεῶνα, τόν ἀγύρτην... τήν κακὴ γλώσσα! Λέγει πῶς εἶνε παιδί του, και ἔμπορεῖ κανεὶς νά γελασθῇ ἀπό τήν πρώτη ματιά... Ἀλλὰ ἐγώ νά σοῦ πῶ τήν πᾶσαν ἀλήθειαν. Εἶνε ὁ Ἰακώβός μου, πού πέθανε τόρα ἐδῶ και δέκα χρόνια, και κατέβη πάλι ἀπό τόν οὐρανὸν διά τό κατῆρι μου... Ἐγώ τόν ἀναγνώρισα ἀμέσως, καθὼς και ὁ πατέρας του, πού εἶνε ἄνθρωπος σημαντικός... Δέν εἶνε φῶς φανερό; Τόρα ὅα μᾶς ξεφορτωθῇ, πιστεύω, αὐτός ὁ σαλτιμπάγκος!

Παρά πάσας ὄμως αὐτὰς τὰς φαινὰς ἐξηγήσεις, ὁ ἐνωματάρχος δέν ἐφαίνετο ἐντελῶς φωτισθείς. Ἄλλ' ἡ Φακινέτα ἔτυχεν ἐπικουρίας ἐκ τῶν παρισταμένων.

— Ὅσοι εἶδαν ἄλλοτε τό παιδί τῆς Φακινέτας, εἶπεν ἡ Ἰωσηφίνα, λέγουν πῶς τό ἀγόρι αὐτό μοιάζει πολύ μέ τόν Ἰακώβον.

— Και ἔμπορεῖ ὁ σχοινοβάτης νά τό ἐκλεψῇ τό παιδί. Σεύρατε, κύριε ἐνωματάρχα, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶνε ὑποπτοί.

Ὁ Ἡρακλῆς ἀπέστρεψε στενοχωρημένος τήν κεφαλὴν· ἀλλ' εἶπε μετ' ἐπιπλάστου περιφρονησεως:

— Ἐννοεῖτε, κύριε ἐνωματάρχα, ὅτι εἰς αὐτά τὰ πράγματα ἐγώ ἀπάντησιν δέν δίδω. Ἐπαναλαμβάνω μόνον, ὅτι αὐτός εἶνε ὁ Ζωζός μου, ὁ ἐξαρθρωμένος, τόν ὅποιον ἀνέτρεφα διά τήν καλλιτεχνίαν και διά τήν διασκέδασιν τοῦ ἀξιοτίμου κοινοῦ.

— Εἶνε ὁ υἱός μου ὁ Ἰακώβος! ἐφώνησεν ἡ Φακινέτα.

Ὁ ἀγαθὸς ἐνωματάρχος ἐφαίνετο λίαν ἀμνηχανῶν· μὴ ἔχων δὲ τήν σοφίαν τοῦ Σολομώντος, ὅπως κρῖνη μεταξύ πατρὸς τασούτου βεβαίου και μητρὸς τασούτου πιπεισμένης, ἀνέκραξεν ἀδημονῶν:

— Μά τήν πίστιν μου δέν καταλαμβάνω τίποτε... Πηγαίνετε εἰς τόν κύριον εἰρηνοδίκην, εἰς τήν Βαθραί, ν' ἀποφασίσῃ. Ἐγώ ἄλλαις δουλείαις.

Ἡ ἀρνησιδικία αὐτῆ ἀπῆλπισε τόν Ἡρακλῆ, προξένησε δὲ μεγίστην χαρὰν εἰς τήν Φακινέταν. Ὁ Ἰερώνυμος, ὀρίμως σκεφθείς, οὐδέμίαν εἶχε διαθέσιν νά ἐμφανισθῇ ἐνώπιον δικα-

στοῦ ἐφ' οἰφδῆποτε λόγῳ τὴν δυσἀρεσκείαν του αὐτῆν ἢ Φακινέτα τὴν παρετήρησε.

— Τώρα ποῦ ἔχω ἐγὼ μαζὶ μου, ἀνέκραξε καγχάζουσα, τοὺς κυρίους χωροφύλακες, δοκίμασε, ἂν ἀγαπᾷς, νὰ μοῦ πάρῃς τὸ παιδί μου.

Φοβουμένη δὲ μὴ ὁ Ἰερώνυμος ὠφελήθῃ ἐξ εὐκαιρίας τινός καὶ μεταχειρισθῇ τὴν βίαν, διωλίθησεν ἐπιδειξίως διὰ τῶν παρισταμένων καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ θησαυροῦ τῆς.

Κατὰ τὴν μικρὰν ταύτην σκηνὴν ὁ λοχαγὸς Δεβάρ ἐφαίνετο περιφερόμενος ἀδιαφόρως μεταξὺ τῶν παρισταμένων καὶ ἀποτείνων λόγους τινὰς ταπεινῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸν Λοβεδύ καὶ κατόπιν εἰς τὸν Νοέλ. Ὁ ἐνωμοτάρχης ὑπέλαθε γεγωνίᾳ τῇ φωνῇ, ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς δύο ἀνταγωνιστάς.

— Ἐλάτε, κύριοι, ἀποσυρθῆτε σὰς παρακαλῶ, καὶ θὰ περιορισθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ σὰς παρακολουθήσωμεν μόνον ἀπὸ μακρὰν, διὰ νὰ βεβαιωθῶμεν ὅτι πηγαίνει καθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀλλέως δὲν θὰ μᾶς ξεφορτωθῆτε εὐκολα, σὰς βεβαιώνω.

Ὁ Ἐκτωρ ἔκλεισε τὸν ὀφθαλμόν, στραφεὶς πρὸς τὸν Νοέλ, καὶ εἶπε μετὰ φαινεμένης ἐγκρατησίας:

— Τὶ νὰ γείνη! ἀφοῦ δὲν ἔμπορῶ νὰ κάμω ἀλλέως, ἐπιστρέφω εἰς τὸ Βλινύ.

— Κ' ἐγὼ, εἶπεν ὁ Νοέλ ἀνταποκρινόμενος ὁμοίως εἰς τὸ νεῦμα, ἐπιστρέφω εἰς Βωβραί.

— Αὐτὸ μ' ἀρκεῖ.

Ἐτοιμάσθησαν δὲ νὰ καταλίπωσι τὰ ἐρείπια, κ' ἐχωρήθησαν πάλιν εἰς δύο ἡμίλους. Ὁ μὲν τοῦ Λοβεδύ ἐφρουρεῖτο ὑπὸ τῶν δύο χωροφύλακων τὸν δὲ τοῦ Νοέλ ἐμελλε νὰ συνοδεύσῃ ὁ ἐνωμοτάρχης καὶ εἰς χωροφύλαξ. Πρὶν ὅμως ἀποχωρηθῶσιν, ὁ Γριβέ, ὅστις ἔμενε τῶς κατὰ μέρος, ἐπλησίασεν εἰς τὸν ὑπαξιωματικόν:

— Κύριε, ἠρώτησε, θ' ἀφήσετε τὸν κύριον Λοβεδύ νὰ φύγῃ;

— Βέβαια.

— Ἐγὼ ἐναντιόνομαι, κύριε ἐνωμοτάρχα. Καταμηνύω τὸν κύριον Ἐκτωρ Λοβεδύ... κυττάξτε πῶς μ' ἐκτύπησε μ' αὐτὸ τὸ μικρὸ ραβδί ποῦ κρατεῖ· κυττάξτε... εἶνε φρέσκο ἀκόμη...

Καὶ ἔδειξε τὰς δύο αἱματηρὰς πληγὰς, αἵτινες ἐχάρασσον τὸ πρόσωπόν του.

Μετὰ λύπης ὅμως ἀναγράφωμεν, ὅτι ἡ μορφή τοῦ χωροφύλακος δὲν ἐξέφρασε ζωηρὰν τινα συμπάθειαν.

— ὦ! εἶπε· καλὰ σοῦ ταῖς ἐκατάφερον... Ἀλλὰ τί θέλεις νὰ κάμω;

— Τὶ θέλω νὰ κάμω; Νὰ συλλάβῃς τὸν Κ. Λοβεδύ καὶ τὸν πάγγος φυλακῇ! Ἐπαναλαμβάνω, τὸν καταμηνύω... ὑπογράφω ὅτι εἶνε ἀνάγκη. Εἶμαι δημόσιος υπάλληλος ἐγὼ, καὶ κτηματίας δὲν μὲ μεταχειρίζονται ἔτσι...

Πιάσε τον λοιπόν, καὶ γρήγορα.

Προσέθηκε δὲ σιγὰ καὶ ταχέως.

— Πρόσεχε, ἐνωμοτάρχη! Θέλουν νὰ ξαναρχίσουν!

Ὁ ὑπαξιωματικὸς τῆς χωροφυλακῆς δὲν ὑπόπτειε τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Γριβέ ὑπὲρ τοῦ φίλου του. Οὐχ ἦντον ἀπήντησε σοβαρώτερον.

— Δὲν ἔχω διαταγὴν· δὲν ἔμπορῶ νὰ φυλακίσω κανένα χωρὶς ἔνταλμα, ἐκτὸς ἐπ' αὐτοφώρῳ... Ἄν δὲ ὁ Κ. Λοβεδύ ἀρνεῖται...

— Δὲν ἀρνοῦμαι διόλου! ἐφώνησεν ὁ Ἐκτωρ, καὶ εἶμαι μάλιστα ἔτοιμος νὰ ξαναρχίσω, ἂν τολμήσῃ νὰ μοῦ ἡμιλήσῃ ὅπως μοῦ ὠμίλησε.

— Τὸν ἀκούς; ὑπέλαθεν εὐθυμὸς ὁ Γριβέ. Ὅχι· μόνον ὁμολογεῖ ἀλλὰ καὶ φοβερίζει.

— Ἄν πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν του, τότε βλέπομεν. Ἀλλέως δὲν ἔχεις ἄλλο, παρὰ νὰ καταφύγῃς εἰς τὴν εἰσαγγελίαν... Κύριοι, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ἐκτωρ καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, εἰσθε εἰλεύθεροι νὰ ἀναχωρήσετε.

Ὁ Ἐκτωρ ἀπεχειρέτισε γελῶν σαρκαστικῶς καὶ ἀπεμακρύνθη μετὰ τῶν μαρτύρων του· παρακολουθῶν δὲ μακρόθεν οἱ δύο χωροφύλακες, ὅπως βεβαιωθῶσιν ὅτι ἐπέστρεφε πραγματικῶς εἰς τὸν πύργον τοῦ Βλινύ.

Ὁ ὁδοστάτης ἔμενε ἐνός, κατὰ πλῆκτος, μὴ δυνάμενος νὰ ἐνοήσῃ πῶς τοιοῦτον εἶχεν ἀποτελεσματὴν ἢ καταρμήνους του.

— Καὶ τώρα λοιπόν, ἐφώνησεν ἐκρηγνόμενος τέλος, θὰ ταῖς κάμω ἐγὼ φυλακτὸς ταῖς ραβδίαις ποῦ ἔφαγα; Τὸν ἀφῆσαν νὰ φύγῃ κατευχαριστημένος, καὶ ἠαρροῦν πῶς εὐχαριστήθηκα κ' ἐγὼ; Ὅχι μὰ τὸν Θεὸν καὶ μὰ τὸν διάβολον! Καὶ ἀφοῦ εἶνε ἔτσι, ἐγὼ τὸν ξεπληρόνω μὲ τὸ χέρι μου, τὸν φαλιδαίρη!

Κ' ἔδραμεν ἐξω τῶν ἐρειπίων.

— Πρόσεξε, ἀγαπητέ! ἐφώνησεν εἰς αὐτόν ὁ ἐνωμοτάρχης· θὰ ἦνε ἐγκλημα ἐπ' αὐτοφώρῳ, καὶ θὰ πᾶς ἐσὺ φυλακῇ!

— Μοῦ εἶνε ἀδιάφορον, ἀπήντησε ὁ Γριβέ χωρὶς νὰ ἐπιστραφῇ.

— Γριβέ! φίλε μου Γριβέ! ἐκράβυγασε καὶ ὁ Νοέλ, συλλογίσου τί θὰ κάμῃς! Γύρισε ὀπίσω, σὲ παρακαλῶ... Ἀκουεῖ με!

Ἄλλ' ὁ ὁδοστάτης, εἶτε διότι δὲν ἤκουεν εἶτε διότι δὲν ἤσκει πλέον ἐπ' αὐτοῦ ἐπιδρασὶν ἢ φωνὴ τοῦ φίλου του, ἐξηκολούθησε τρέχων. Ὁ Νοέλ ἠθέλησε νὰ τὸν καταδιώξῃ, ἐν ἀποπειραθῇ νὰ τὸν φέρῃ ὀπίσω, ἀλλ' ὁ ἐνωμοτάρχης ἀντίστη.

— Αὐτὸ εἶν' ἐναντίον εἰς τὰς συμφωνίας μας, κύριε Λατελιέ, εἶπε. Δὲν ἔμπορῶ νὰ σὰς ἀφήσω νὰ ὑπάγετε ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος μὲ τὸν Κ. Λοβεδύ. Ἐπειτα, μὴν ἔχετε ἀνησυχίαν. Ὁ φίλος

σας ὁ ὁδοστάτης εἶνε ἐξημμένος αὐτὴν τὴν στιγμὴν, ἀλλ' εἶνε πρακτικὸς καὶ θετικὸς ἄνθρωπος, καὶ δὲν θὰ κάμῃ ἀνοησίαν. Ἐκτὸς τούτου ὁ Κ. Λοβεδύ ἔχει τώρα καλὴν συνοδείαν, ἔμπορῃ δὲ καὶ μόνος του νὰ ὑπερασπισθῇ.

Αἱ σκέψεις αὗται καθήσυχασαν τὸν Νοέλ, καὶ ἡ προσοχή του ἐτράπη πρὸς ἄλλα συμπερόντα, ἅτινα ἐξηκολούθουν νὰ τὸν ἀπασχολῶσι, καίτοι ἦτο τοσοῦτον σοβαρὰ ἢ προσωπικὴ τοῦ θέσις.

— Τί ἔγεινεν ἡ Φακινέτα; ἠρώτησεν, ἡ τρελλὴ ἐκείνη, ἢ ὁποία ἦτον ἐδῶ πρὸ ὀλίγου μ' ἓνα παιδί;

— Ἡ Φακινέτα, ἀπήντησεν ὁ ἱατρὸς Βουλλιέ, ἀνεχώρησε, κ' ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ, ἀγαπητέ μου Νοέλ, νὰ εἶχαμεν κάμει τὸ ἴδιον, διότι οἱ ἀσθενεῖς μου μὲ περιμένουν εἰς Βωβραί.

— Ναι, ἔφουγεν, ὑπέλαθεν ὁ ἐνωμοτάρχης, κ' ἔφυγε μαζὶ τῆς καὶ ὁ χονδρὸς ἐκεῖνος σχοινοβάτης, ὁ ὁποῖος δὲν μοῦ ἤρесе διόλου... Φοβοῦμαι πῶς κἀντι θὰ συμβῇ πάλιν μεταξὺ τῶν δι' ἐκεῖνο τὸ παληόπαιδο! Ἄλλ' ἐνόσφ δὲν ζητοῦμαι, δὲν ἔχω ν' ἀναμιχθῶ! Εἰς τὴν ὁργὴν, ἀλήθεια! Εἶνε τόρα κάμποσαι ὄραι, ὄλο φωναί, καὶ φιλονεικίαι, καὶ μονομαχίαι, καὶ κτυπήματα καὶ ζυλισματα εἰς αὐτὸν τὸν τόπον... κταντὰ ἀνυπόφορον!

Καὶ ὁ χρηστάς χωροφύλαξ ἐσπύγγισε τὸ μέτωπόν του.

— Πρὶν ὅμως ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πόλιν, κύριε ἐνωμοτάρχα, ὑπέλαθεν ὁ Νοέλ, θὰ σὰς παρακαλέσω, καθὼς καὶ αὐτοὺς τοὺς κυρίους, νὰ προβῶμεν ἡμοῦ εἰς μερικὰς ἐρεῦνας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχουν ἴσως μεγίστην σημασίαν.

Οἱ παριστάμενοι ἐθεώρησαν ἀλλήλους ἐκπληκτοί.

— Περὶ τίνας πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ ὑπαξιωματικὸς.

— Ἐλάτ' ἐδῶ.

Καὶ ὁ Νοέλ κατηυθύνθη πρὸς τὸ καταφύγιον, ὅθεν πρὸ μικροῦ ἐξῆλθεν ἡ Φακινέτα, ἠνοιξεν αὐτὸ ἀκόπως, καὶ εἰσῆλθε, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἄλλων.

(*Ἐπεται συνέχεια).

ΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Ἦλθεν ἡ καυστικὴ τοῦ Θέρους ὥρα. Ἐν ᾧ πνιγρὸν καὶ βαρὺ θάλαπος ἐκνευρίζει τὸ σῶμα, ἀσφυκτιῶντες δ' ὄνειροπολοῦμεν γαλανὴν θάλασσαν φλοισβίζουσαν καὶ δροσερὰν ποντιάδα αὐραν, ἢ παχεῖαν σιάν πρασίνου φυλλώματος καὶ ρυάκιον καλαρῦζον διὰ τῆς χλόης, οἱ θερισταὶ ἐργάζονται ἀργαλέως ἐν τοῖς ἀγροῖς

ὑπὸ τὰς φλογεράς τοῦ ἡλίου ἀκτίνας, καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις, ἐν τῇ ἀσφυκτικῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῶν σχολείων. Ἐἶνε ἐποχὴ θερισμοῦ καὶ διὰ τοὺς πρώτους καὶ διὰ τοὺς δευτέρους. Ἡ γῆ καὶ αἱ κεφαλὴ ἀποδίδουσι τὸ προϊόν αὐτῶν. Πρὸς ἐπίτασιν τῆς ὁμοιότητος οἱ ἀγροὶ μετὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ δρεπάνου ἡμοιάζουσι πρὸς ξανθότριχας κεφαλὰς κεκαρμέναις ἐν χρῶ. Ἐτέρωθεν οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσαι, ἐν τοῖς πανηγυρικοῖς αὐτῶν λόγοις, προσωποῦσι τὰς ἐξετάσεις πνευματικῶν ἀμνητῶν καὶ τὰς προόδους τῶν μαθητῶν αὐτῶν ἐν τῇ τεχνολογίᾳ καὶ τῇ ἐρεῇ ἱστορίας διαπονητικῆ ἰληα.

* *

Ἀληθῆς θερισμός· ποῖαι προπαρασκευαί! Ἡ ἐργασία ὀλοκλήρου τοῦ ἔτους ἀπολήγει εἰς τὰς ἐξετάσεις.

Ὁ γεωργὸς ἀροτριᾷ καὶ σπείρει, ἀποθέτων δὲ τὰς ἐλπίδας του εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, ἀρκεῖται ἐξετάζων τὸν ἄριζοντα, φοβούμενος ἢ ἀνυπομότως καρδοκῶν τὰ βροχοφόρα νέφη, καὶ παρὰ τὴν ἐστίαν του καθήμενος ὄνειρεῖται ὑψηλὰς θημωνίας χρυσῶν σταχυῶν. Προσδοκᾷ καὶ ἐλπίζει· ἀλλ' οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ· ὁ ἄρτος τῶν τέκνων του εἶνε παραδεδωμένος εἰς τὴν κανονικὴν ἀλλὰ καὶ ἀσυνείδητον καὶ τυφλὴν ἐνέργειαν τῆς φύσεως. Ὁ διδάσκαλος ὅμως ἐργάζεται ἐλευθέρως, ἀκαταπαύστως, κατὰ προδιαγεγραμμένον σχέδιον, ἀπ' ἀρχῆς μεχρι τέλους, διὰ τὸν ἰδικόν του θερισμόν.

Μήνας ὀλοκλήρου παρασκευάζονται διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ διὰ τὰς ἐξετάσεις. Φθάνει τέλος ἡ ἐπίσημος ἡμέρα. Τὴν ἐξύμνησαν οἱ ποιηταὶ τῶν σχολείων, τὴν ἐδόξασαν οἱ μελοποιοί. Εἰς ἀποκαλῆ αὐτὴν φοβερὰν ἡμέραν, εἶδος τι μικρὰς τελευταίας κρίσεως, ἕτερος παρίστησι τοὺς μαθητὰς ἀναφωνοῦντας: Ἀλαμπρά σήμερα ἡμέρα ἀνατέλλει δι' ἡμᾶς καὶ ἔπειτα ἡμοιοκαταληξία εἰς τιμὰς· διότι αἱ ἐξετάσεις θεωροῦνται ἀγών, στάδιον δόξης, ἐν ᾧ ὁ ἀγωνιζόμενος δύναται νὰ κερδίσῃ στέφανον δάφνης, νὰ ἐπευφημηθῇ ὡς νικητῆς, νὰ φανῇ ἄξιος τῆς προγονικῆς εὐκλείας.

* *

Καὶ πῶς νὰ μὴ ἐξιδανικευθῶσιν αἱ ἐξετάσεις; Τὴν ὠρισμένην Κυριακὴν τοῦ Ἰουνίου, ἐν πόλεσι καὶ χωρίοις, τὸ σχολεῖον ξεσκονισμένον, σφογγαρισμένον, ἐστολισμένον, μὲ δάφνας καὶ μυρσίνας, καὶ τὰς εἰκόνας τῆς βασιλικῆς οικογενείας, ἀναμένει τὰς ἀρχάς, τὸν νομάρχην ἢ τὸν ἐπαρχον, τὸν ἐπίσκοπον ἢ τὸν πρωτόπαπαν, τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν καὶ μεταβαί-

νοσι πάντες και πάσαι με τὰ εορτάσιμα των ενδύματα, κάθονται εν μεγαλοπρεπείᾳ ἐπὶ τῶν καθεκλῶν, αἰτινες συνελέχθησαν ἐκ τινων αἰθουσῶν, ψάλλεται ψομά τι παμπάλαιον ἢ νέον, κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ διδασκάλου, ἐκφωνοῦνται ἐρίως προαιώνιοι τινες κοινοτοπίαι περὶ τῆς ἀξίας τῶν γραμμάτων και τῆς ἐκπολιτιστικῆς δυνάμεως τῆς παιδείας και ἀρχεται ἡ ἐπίσημος τελετή.

Και ἀκούουσιν οἱ παρευρισκόμενοι δέκατον, εἰκοστὸν ἴσως ἔτος, εἰς πόσας ἡμέρας ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, και τί θὰ γείνη ὁ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου ὅταν κοπῆ· και τὰ παιδία με κυριακάτικην φωνὴν ἀπαντῶσιν ὁτὲ μὲν ζωηρά και μετὰ παιδικῆς χάριτος, ὁτὲ δὲ τεθορυβημένα ἐκ τοῦ βάρους τῶν ἐπ' αὐτῶν προσηλωμένων βλεμμάτων, προσπαθοῦντα νὰ συναγάγῃσι τὰς ἐκφυγούσας ἀναμνήσεις των· και ὁ διδάσκαλος μειδιᾷ κούταρῶς· και οἱ παριστάμενοι γονεῖς ἀκτινοβολοῦσιν ἐξ ἀγαλλιᾶσεως, μειδιῶσιν εὐδαιμόνας, ρίπτουσι βλέμματα ἀνεκλαλήτου στοργῆς ἐπὶ τῶν προσφίλων ὄντων, τὰ ὁποῖα ἐλικνισαν τόσον μικρὰ ἐν τῇ ἀγκάλῃ των και τῶρα κατήντησαν νὰ εἰξεύρουν τόσα πράγματα! Ἦ φιλήματα! τί χαρὰ! Οἱ γονεῖς λημονοῦσι τὰς ἀτάξιας τῶν υἱῶν και θυγατέρων των πρὸ τοῦ θριάμβου των, τὰ παιδία λημονοῦσι τὰ ἐπὶ τοῦ θρανίου καρδιοκτύπιά των. Πάντες ἀπέρχονται ὡς ἐξ ἑορτῆς σπανίας, τῆς ὁποίας θὰ διατηρῶσι τὴν ἑλληνικὴν ἀνάμνησιν μέχρι τοῦ προσεχοῦς Ἰουνίου, ὁπότεν πάλιν θέλει ἐπαναληφθῆ.

**

Και διατὶ νὰ μὴ περιβληθῆ εορτάσιμον ἀγγλῆν ἢ ἡμέρα ἐκείνη; Ὅλα εἶνε ἔκτακτα και πρωτοφανῆ ἀπὸ τῆς καθαριότητος τοῦ σχολείου μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ κυρίου ἐπαρχοῦ· αἱ δάφναι ἐκείναι και αἱ μυρσίναι, αἱ σημαῖαι ἐκείναι και αἱ εἰκόνες, και τὰ εορτάσιμα παράλα χρώματα τοῦ πλήθους μονοῦ φωνῆν ἀφίαισι ὅτι ἔκτακτὸν τι συμβαίνει· αἱ δὲ μετὰ τὰς ἐξετάσεις ἐπερχόμεναι παύσεις καθιστῶσιν αὐτὰς οἰονεῖ ἐπίσημον σταθμὸν, ὅπου περατοῦνται τὸ σχολικὸν ἔτος. Ἄλλ' ἐξ ἀπλοῦ τέρας τῶν ἐτησίων σπουδῶν μεταβάλλονται εἰς σκοπὸν αὐτῶν ἢ δὲ καί τις ἡμῶν κατήντησεν, ἐν πολλοῖς, νὰ μὴ ἔχη ἄλλον σκοπὸν ἢ τὴν ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν ἐπίδειξιν.

Ὡς δ' ἔχουσι παρ' ἡμῶν τὰ πράγματα τοῦτο ἦτο ἀναπόφευκτον. Αἱ ἀμαθείς διδάσκαλοι, οἱ ἀγύρται διδάσκαλοι, ἀγωνίζονται νὰ βλάψαι σάντι τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κληθέντων· ἐκ τῆς κωμωδίας ἐκείνης τῶν ἐρωταποκρίσεων μεταξὺ διδασκάλου και μαθητῶν ἐξαρτᾶται ἡ ὑπόληψις, ἡ θέσις, ὁ ἄρτος,

τὸ μέλλον τῶν πρώτων, και πῶς νὰ μὴ φροντίζουσι περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς κωμωδίας ταύτης;

Ἄλλὰ και οἱ εὐσυνείδητοι διδάσκαλοι, οἱ βδελυσσόμενοι τὴν ἀπάτην, ὡς βδελύσσονται οἱ ἐντιμοὶ ἄνδρες τὸ ψευδὲς χρῶμα ἐπὶ τοῦ μύστακος αὐτῶν και αἱ ἐντιμοὶ γυναῖκες τὰ ψευδῆ στήθη, εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ παρασύρῶνται ὑπὸ τοῦ ρεύματος τῆς ἐποχῆς. Οὐδεμία ἀρχή, οὐδεμία ἐπιτροπή, οὐδεὶς γονεὺς ἐπισκέφη αὐτοὺς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος, κατὰ τὰς κοπιώδεις ἡμέρας τῆς ἐργασίας. Οὐδεὶς ἦλθε ν' ἀκούσῃ τί διδάσκουσι, πῶς τὸ διδάσκουσι. Πάντες δ' ἔρχονται ἐπισήμως τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅποτε συνήθως γίνεται ἐσπευσμένος τις και ἄτακτος ἔλεγχος τῶν δεδιδαγμένων, ὅποτε ἡ συστολή τοῦ διδασκάλου ἢ τοῦ μαθητοῦ ἢ δειλία, πρὸ τοῦ τόσο συνηγμένου πλήθους, ἀποδεικνύουσιν αὐτοὺς πολλάκις ἥττονας ἑαυτῶν, ἔρχονται νὰ μορφοῦσιν συνοπτικῶς γνώμην περὶ τῆς ἀξίας, τῆς φιλοπονίας, τῆς μεθόδου τῶν διδασκόντων.

Θὰ ἦσαν ἀντικρὺς ἡλίθιοι οὗτοι ἂν ἐν τῇ ἐκπαιδευτικῇ ἡμῶν ταύτῃ Ἀπόκρῃ δὲν μεταμφιένυντο ὁμοίως ἐπὶ τὸ ἐπιδεικτικώτερον. Ὅμοιάζουσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐκείνας, αἵτινες καιπερ μὴ θέλουσι νὰ μολύνωσι τὰ χεῖλη αὐτῶν διὰ ψεύδους, ἀναγκάζονται ν' ἀποκρούπωσιν ἔτη τινὰ τῆς ζωῆς των, διότι ἐκ τῆς σχηματισθείσης πεποιθήσεως ὅτι πάντα τὰ θήλια κάμνουσι τόσον τοῖς εἰκοσιν ἐκπτῶσιν ἐπὶ τῆς ἡλικίας των, αὐταὶ ἂν ὠμολόγουν τ' ἀληθῆ των ἔτη γινόμενης νοερῶς τῆς προσθήκης ὑπὸ τῶν ἀκούοντων, ὅα παρίσταντο πέντε ἢ και πλείονα ἔτη μεγαλειότερα. Αἱ ἀρχαί, οἱ γονεῖς, οἱ κηδεμόνες, ἐννοοῦσι νὰ ἐπισκέπτωνται ἐπισήμως τὸ σχολεῖον, και οἱ διδάσκαλοι τοὺς ὑποδέχονται ἐπισήμως. Και, ὡς διακοσμοῦσι τὸ σχολεῖον, διακοσμοῦσι και τὰ ζωντανὰ ἐπιπλά των· στείλβουσι σκωριῶνάς τινὰς τῆς γραμματικῆς κανόνας, ἐκκονίζουσι ὀλίγα προβλήματα, διαυδτοῦσι πόλεις τινὰς εὐρωπαϊκάς, ρίπτουσι βλέμμα εὐαρεσκείας ἐπὶ τοῦ συνόλου και ἀναμένουσι τὰς ἐπισκέψεις τρίτοντες τὰς χεῖράς των. Τὸ κακὸν δεινοῦται ἡσμέραι· ὁ εορταστικὸς και ἐπιδεικτικὸς χαρακτήρ ἀπερρόφησε σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν τὸ πνεῦμα τῶν ἐξετάσεων. Ἐσχάτως εἶδομεν τὸ ἐξῆς παράδοξον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἑλλάδος. Μέχρι μεσημβρίας ἐγένοντο ἐξετάσεις εἰς τὰ κατακαυμένα μαθήματα, μετὰ μεσημβρίαν δὲ παραστάσεις ἑλληνικῶν, γαλλικῶν, ἀγγλικῶν κωμωδιῶν, ἐνώπιον πολυκρίθμου κεκλημένου πλήθους. Ἦτο conservatoire τὸ σχολεῖον ἐκεῖνο; ἦσαν κἂν ἡμέραι Ἀπόκρῃ; ἦσαν ἐξετάσεις ἀπαγγελίας αἱ παραστάσεις ἐκείναι; ὄχι· ἐγένοντο ἀπλῶς πρὸς τέρψιν

τοῦ κοινοῦ, διὰ ν' ἀπέλωσιν ἠὲ χαριστήριον οἱ γονεῖς· ἀλλὰ πόσον χρόνον ἔδαπάνησαν πρὸς ἀσκῆσιν αἱ μαθήτριαί, χρόνον πολῦτιμον, χρόνον κλαπέντα ἀπὸ τῶν μαθημάτων, και δὴ τὰς παραμονὰς τῶν ἐξετάσεων; πλὴν τούτου αἱ συχναὶ ἐν κωμικῷ ἀμφισμῷ πρὸ τοῦ πλήθους ἐμφανίσεις, ἡ θαρραλέα ἐκστόμισις φράσεων ἀστείων και τολμηρῶν, ἡ παρόδησις κ' ἐπὶ τὸ γελοιότερον ἀπομίμησις κοινωνικῶν τιμῶν ἐλαττωμάτων δὲν ἀφαιροῦσι τὸ παρηνικὸν ἐκεῖνο θέλημα τῆς αἰδοῦς, δὲν διαρρηγνύουσι τὸ τόσο ἀραχνούφες ἐκεῖνο τῶν νεανίδων κόσμημα;

Ἄλλ' ἀδιάφορον. Ἡ ἐπίδειξις δὲν πρέπει νὰ λείψῃ. Γίνεται νὰ περατωθῶσι ψυχρῶς και ἀηδῶς αἱ ἐξετάσεις; Μήπως ἀπὸ τῶν χαριστάτων ψελλισμῶν τῶν νηπίων μέχρι τῆς μουσικῆς ἐκτελέσεως μέλους τινὸς τοῦ Σοπὲν ὑπὸ ἀβρῶν δεσποινίδων τὰ πάντα δὲν ἔχουσι χαρακτῆρα θεαματικόν;

**

Ἄλλὰ τίς ἀποτίνει τὰς δαπάνας τῶν θεαμάτων τούτων;

Τὰς δαπάνας ταύτας, αἵτινες εἶνε φεῦ! ἀνυπολόγιστοι, ἀποτίνουσι τὰ δυστυχῆ παιδάκια, οἱ ἀφελεῖς ὑποκριταὶ τῆς κωμωδίας, ἀποτίνουσιν οἱ γονεῖς, ὅτινες, οἱ ταλαίπωροι, ἀπέρχονται καταμαγαυμένοι ἐκ τῶν προόδων τοῦ τέκνου τῶν, πεπεισμένοι ὅτι ἐπλούτισαν τὸ ἔθνος των με μίαν μεγαλοφυῖαν—ὦ! πόσαι μεγαλοφυαὶ ἀπέμειναν ἐπὶ τῶν μαθητικῶν θρανίων!—ἀποτίνει ἡ τάλαινα κοινωνία ἢν κατεπλημύρησεν ἡ ἡμιμάθεια και ἐπιπολαιότης, και ἡ μανία τοῦ ἀπρὸς τὸ θεαθῆναι.»

**

Υπολογίσατε και κρίνατε.

Τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ἀριθμεῖ, ὡς γνωστὸν, τὰς περισσοτέρας εορτάς· προσθέσατε εἰς ταύτας τὰς Κυριακάς, τὰς διακοπὰς τῶν Χριστουγέννων, και τοῦ Πάσχα και τὰς τριμήνους σχεδὸν παύσεις τοῦ θέρους, και θέλατε εἶρη ὅτι ἐργάσιμοι ἡμέραι ὑπολείπονται μόλις ἐξ ἡμῶν; ἀλλὰ και οὗτοι οὐχὶ συνεχεῖς, ἀνευ διαλειμμάτων, ὅπως ἢ κἂν δυνατόν νὰ γείνη σύντομος και ἐνδελεχῆς ἐργασία· αἱ εορταὶ ἀνοίγονται ὡς λάκκοι και τὰ μαθήματα βροιάζουσι πρὸς κάρρον ὑπὸ φοβερῶν ἀνατιναγμῶν συγκλονοῦμενον.

Πάντες οἱ διανοητικῶς ἐργαζόμενοι γινώσκουσιν ἐκ πείρας πόσον ἐξ ὀλιγοχρονίου διακοπῆς τῆς ἐργασίας ἐκτροχιάζεται τὸ πνεῦμα. Τοῦτο γινώσκουσι και οἱ ἐργάται, ὅτινες τὴν ἐπαύριον τῶν Κυριακῶν και τῶν εορτῶν νοθοροὶ και βαρεῖς κινῶσιν ἐπὶ τὸ ἔργον, ἀπολέ-

σαντες τὴν δραστηριότητα ἢν συνεκράτει ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν και τοῖς βραχίουσιν ἢ συνήθειαι.

Πόσας τοιαύτας ἐκνευριστικὰς ἐπαύριον ἀργίας ἀριθμεῖ ὁ μαθητῆς! Διὰ σπασμωδικῆς λοιπὸν ἐργασίας, φθάνομεν τέλος εἰς τὴν Ἀπρίλιον. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς τούτου ἀρχεται ὑποφώσκουσα εἰς τὸν σχολικὸν ὄριζοντα ἡ μεγάλη και λαμπροφόρος ἡμέρα τῶν ἐξετάσεων.

Ἀρχονται τότε αἱ περιώνυμοι ἐπαναλήψεις· ἀρκεῖ πλέον ὅσον ἐσταδιοδρομήσαν οἱ μαθηταί. Μεταβολὴ! στρέφουσι πρὸς τὰ ὀπίσω, πρὸς τὸν διανυθέντα δρόμον. Ἄλλὰ δὲν εἶνε ἐπαρρηθῶσα ἔμαθον ἀδιάφορον· πρέπει ν' ἀναμασσήσῃσι τὰ δεδιδαγμένα, ὡς τὰ μηχαναστικά τὴν καταποθεῖπαν τροφήν, διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ δὲ κατεσπευσμένη αὕτη ἐργασία, ἡ καταναγκαστικὴ αὕτη ἐπαύρισις τῶν τακτικῶν ὠρῶν τῆς μελέτης συμπίπτει οὐχὶ πρὸς τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς καυστικούς ὑπὸ τὸ μεσημβρινὸν ἡμῶν κλίμα μῆνας, ὅτε οὐχὶ πρόσθετός τις ἀλλ' ἡ συνήθης ἀσχολία καθίσταται ἐπιπνοῦς και βαρεῖα. Ἄλλὰ διὰ τοῦτο και αἱ χλωρωτικαὶ μορφαὶ τῶν ἐξεταζομένων, και τὰ ἐσθισμένα βλέμματά των, και τὰ ἔχοντα μῆλα τῶν λιποσάρκων μορφῶν των...

**

Πρὸς τί δὲ ἡ τηλεκαύτη τῶν ἐξετάσεων πομπή;

Ἀφ' οὗ εορτάζομεν μετὰ τόσης ἐπισημότητος τὴν ἡμέραν τῆς λογοδοσίας τῶν γραμμάτων, φροντίζομεν ἀρὰ γε, διὰ νὰ ὦμεν συνεπεῖς τοῦλάχιστον, ἀληθῶς περὶ τῶν γραμμάτων τούτων;

Ὡ! πάσαι ἐκείναι αἱ εορταὶ και πανηγύρεις, οἱ λόγοι, και τὰ θέματα ἐγείναι και γίνονται διὰ νὰ μείνωμεν ἡμιμαθεῖς, και ἀπαιδαγωγῆτοι, και ἀμόρφωτοι τὸ ἦθος και τὴν καρδίαν· διὰ νὰ ἔχωμεν φοιτητὰς τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου ἀνορθογραφούντας και ραβδομαχούντας, διὰ νὰ ἔχωμεν διπλωματούχους πλαγγόνας μεμιτωμένας με ὀλίγα γαλλικά, τόσα ὥστε νὰ μὴ καταδέχωνται νὰ ἠμιλοῦν τὴν γλῶσσάν μας, και με ὀλίγον κλειδοκύμβαλον, τόσον ὥστε νὰ παρενοχλῶσι τὴν γειτονίαν, και ἐντελῶς ἀπαρσκειούς πρὸς τὸν ὕψιστον ἐν τῇ κοινωνίᾳ προορισμὸν τῆς γυναικός, διὰ νὰ ἔχωμεν λαὸν ἀγράμματον, λαὸν ἀπολίτιστον! Τὶ εορτάζομεν λοιπὸν ἀπὸ τῶν δεκαετηρίδων; Τὶ πανηγυρίζομεν λοιπὸν ἕκαστον ἔτος;

**

Πολύ, παρὰ πολὺ, στοιχίζει ἡ πολυτέλεια αὕτη τῶν ἐξετάσεων. Ὁ πολῦτιμος χρόνος δαπανᾶται κατὰ τὸ πλείστον—τί ὠφελοῦσιν αἱ

σπάνια εξαίρεσεις;—ούχι πρὸς ἀληθῆ παιδεύ-
σιν ἢ μόρφωσιν, οὐχι πρὸς συστηματικὴν δια-
παιδαγωγίαν τῶν ἑλληνοπαίδων, ὡς τὸ ἔθνος
ἀξιοῦν παρὰ τῶν σχολείων, ἀλλὰ διὰ κατεσκευ-
σμένην τινὰ ἐξόφλησιν τῶν μαθητικῶν λογαρια-
σμῶν τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων, καὶ προβιβα-
σμὸν εἰς ἀνωτέραν τάξιν, ἢ διὰ νὰ ἐμφανισθῶσι
τὰ παιδάκια καὶ ἐπιδείξωσι γνώσεις ἃς δὲν ἔ-
χουσι, καὶ μὲ στόμφον, μὲ φωνὴν ψευδῆ, μὲ χει-
ρονομίας ψευδεῖς, ἀπαγγέλλωσι κακὸς λόγόν τι
ποίημα. Διὰ ταῦτα γίνονται αἱ ἐξετάσεις, ἢ
καὶ διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν ἐπαύριον ἐν ταῖς ἐφημε-
ρίαι: α' Ὁ εὐφυέστατος μικρὸς Α διέπρεψεν εἰς τὰ
μαθήματα καὶ ἐδέχθη τὰ ἐνθουσιώδη συγχα-
ρητήρια πάντων τῶν παρισταμένων.— Ἡ χαρι-
εστάτη δεσποινὶς Β ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν τοῦ
ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου διὰ τὸ μοναδικὸν πνεῦ-
μά της — ὁ μικρὸς Γ ἐθριάμβευσε· τί παιδί,
Θεέ μου, τί παιδί! — Ἄλλ' ἢ μικροῦλα Δ μὲ
τὰ μεγάλα γλῶσσά της καὶ τὴν ξανθὴν
κόμην της; αὐτὴ πλέον ἐτρέλλανε τὸν κόσμον
μὲ τὰς ἀπαντήσεις της!»

Βεβαίως εἶνε ἄξιοι εὐγνωμοσύνης οἱ κύριοι
οὔτοι καὶ αἱ κυραὶ διότι εἶχον τὴν καλωσύνην
νὰ μελετήσωσι τὰ μαθήματά των!... Ἐἰς δὲ συλλο-
γίζεται ἂν στρεβλοῦται ἐκ τρυφερᾶς ρίζης ὁ χα-
ρακτήρ τῶν παιδίων τούτων, ἂν ἐγκεντρὶζεται
εἰς τὰς φλέβας των ὁ λόγος τῆς ματαιοδοξίας, ἢ
τῆς βεβηλίας μακρίας;

Καὶ τὸ συμπέρασμα;
Ἴδού αὐτό:

Εἶνε ζήτημα οὐ μόνον ἐκπαιδευτικόν, ἀλλὰ
ζήτημα βαθέως κοινωνικόν, ζήτημα ἐξόχως ἑ-
θνικόν ἢ ἀφαιρηθῆ ἀπὸ τῶν ἐξετάσεων ὁ ἐπι-
δεικτικὸς αὐτῶν ἀμφοτεροῦς. Νὰ δικτηρήσωσιν
αἱ ἐξετάσεις αὐστηρὸν χαρακτήρα ἐλέγχου, καὶ
οὐχι παιγνιώδη καὶ ἐορταστικόν, νὰ λάβωσι
τύπον σοβαρᾶς εὐθύνης ἀφ' οὗ πρόκειται περὶ αὐ-
τῆς τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἔθνους. Οἱ γονεῖς, οἱ ἐνδια-
φερόμενοι περὶ τῶν προσδόντων τῶν τέκνων των,
ἃς ἀφιερωσάμιεν ἢ δύο ἡμέρας τὸν μῆνα εἰς ἐπι-
σχεψὴν τοῦ σχολείου καὶ ἃς μὴ περιμένωσι τὴν ἡ-
μέραν τῶν ἐξετάσεων διὰ νὰ ἴδωσι τί ἔμαθεν ὁ
υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ των, καὶ ἀναγκάζουσιν οὕτω
τούς διδασκάλους νὰ τοὺς φανακίζωσιν οἱ βαθμοὶ
τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ εἰσὶν ἀπατηλὰ συμπτώσεως ἀποτελέ-
σματα ἃς μὴ ἔχωσιν οὐδεμίαν σημασίαν ἐπὶ
τοῦ προβιβασμοῦ τῶν μαθητῶν. Ἀνατιθεμένης
δὲ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων εἰς ἐδικούς
ὑπαλλήλους τοῦ Κράτους, οἱ ἐπιθεωρηταὶ συ-
χνῶς καὶ ἀπροσδοκῆτως ἃς ἐμφανίζονται εἰς
τὰ σχολεῖα ὅπως καταλαμβάνωσι λειτουργού-
σαν τὴν σχολικὴν μηχανήν, καὶ ἐξακριβῶσιν

ἂν σκοπῆμις κινήται ἢ πλήττη μόνον τὸ κενόν
ὡς ἀνεμόμυλος οὐδὲν ἀλέθων.

Αἱ ἐξετάσεις ἃς γείνωσιν ἀληθεῖς ἐξετάσεις
ἀρκεῖ ὅσον ἐξεφυλλισθῆσαν, ἀρκεῖ ὅσον ἐγένοντο
θεάμα.

Α. Π. Κ.

ΚΗΠΟΥΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΕΝ ΔΡΕΣΔΗ.

7—15 Μαΐου 1887

[Σημειώσεις φιλανθοῦς]

[Συνέχεια καὶ τέλος].

Ἐν ὑελοσκεπῇ θερμοκηπίῳ φυλάττονται
σπάνια φυτὰ θερμῶν κλιμάτων. Ἡ ἐντὸς τοῦ
διαμερίσματος τούτου ἀτμόσφαιρα, ἀτμώδης
καὶ θερμῆ, διότι ἀσβεστον καίει πῦρ ἐντός, ὁ-
μοιάζει λουτρῶνα καὶ ὁ θεατὴς πνίγεται ἐκεῖ
καὶ περιρρέεται ὑπὸ ἰδρωτός.

Μεταξὺ τῶν περικαλλῶν διὰ τὰ φύλλα κῦ-
τῶν ἐξέχουσι τὰ Ἱερογλυφικά, καλούμενα οὕτω,
διότι ἐπὶ τῶν μακρῶν σπαθοειδῶν φύλλων φέ-
ρουσιν ἄπειρα σημεῖα καταλογάδην ἐντε-
πωμένα καὶ ἀκριβῶς παρεμφερῆ πρὸς ἱερογλυ-
φικὰς ἐπιγραφάς. Πάνθητοι, Λατίναι, Ἰμα-
τῆραι, Κίταρται, Ἰνδικαὶ Ἀμερικανίδες,
Ὀδοιπόροι τῆς Κολομβίας, βρῖθουσιν ἐκεῖ.

Ἰδιαιτέρως ἄξιοι θαυμασμοῦ εἶνε οἱ Ἀου-
κχίλοι, καλλιτεχνικώτατα μικρὰ φυτὰ ὧν
τὰ φύλλα ὑμοιάζουσι πρὸς τὰ τῆς Κυκλαμίας,
ἀλλ' εἶνε πολὺ λεπτότερον ὑπὸ τῆς φύσεως ἐ-
ξαιρετικῆς καὶ ποιικιλώτατα· δέκα ἕως δώ-
δεκα εἰδῶν. Δὲν πιστεύει τις παρατηρῶν ταῦτα
ὅτι εἶνε φυσικά· αἱ ἐπὶ τοῦ κυματωδοῦς στυλ-
ποῦ πρασίνου διαγεγραμμένα πολὺπλοκοὶ ἴνες
μόνον διὰ μεταξίνης πολυχρῶμου κλωστῆς ἦτο
δυνατὸν νὰ κεντηθῶσιν ἐπὶ σερικῆ ἢ ἐπικρόκου.

Ἐντὸς μικροτέρου διαχωρίσματος ἐκτίθενται
οἱ Κάκτοι. Ἰσως ἀπεχώρισαν τὰ ἀκανθωτὰ
ταῦτα τέρατα, ἵνα μὴ κακοποιήσωσιν ἐκ ζη-
λοτυπίας τὰ ἄλλα περικαλλῆ φυτὰ. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ
αἰσθάνομαι ἀποτροπίας πρὸς τὰ κακόσχημα
ταῦτα βλαστήματα, ἅτινα εἶνε ὅτι ἡ ἀκανθό-
χοιρος ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν χερσαίων ζώων καὶ
ὁ ἔχινος μεταξὺ τῶν θαλασσίων. Ἄλλ' ἢ βα-
σιλὶς ἐν μέσῳ ἕλων τῶν ἐν τῷ θερμοκηπίῳ φυτῶν
βεβαίως εἶνε Βιρδιὰ τις ἢ καλουμένη Μαρρι-
ρίτης τῆς Βραζιλίας, ἐπιδεικνύουσα μετὰ δι-
καιᾶς υπερηφανίας τὰ καρδιόσχημα φύλλα τῆς
χρυσοποιικίτης καὶ ἀργυροπάρου.

Παρατρέχω τὰς ἐντὸς ἄλλων διαμερισμάτων

Ἄκαλας καὶ τὰ Ροδόδενδρα· οὐδὲ πολλῆς
προσοχῆς ἄξια εἶνε αἱ συλλογαὶ τῶν Καμ-
λιῶν. Ἄλλως ὁμολογῶ ὅτι οὐδὲ ὡς συμπαθῶ
τὰ οἰοῦμαι μαρμαρωμένα ταῦτα ἄνθη, ἐμβλήμα-
τα τῆς ἐπιδεικτικῆς, ἀλλ' ἀχάριτος καὶ μωρὸς
καλλονῆς.

Αἱ ἐρυθροπράσινοι Ἀράκαιται ταυνοῦσι τὰ
μακρὰ των φύλα ἀπειλητικά· καὶ εἶνε τόσοι
πολλοὶ, ὅσοι εἰς τὰ δημόδια παραμύθια.

Μικραὶ Ἐρσέκαι, ἐν αἷς καὶ λευκανθεῖς, πυ-
κνοῦνται εἰς μικροσκοπικὸν δάσος, Ἀρθορία
ἐρυθροκνήθῃ περιλίθουσι τὰς ἀπὸ τῶν ἀνθέων
των προβαλλούσας οὐράς ὡς οὐράς χοιριδίων,
Κοιλοὶ ψυχροειδῆς προβάλλει φύλλα μετὰ το-
σαύτης λαμπρότητος ἐξωγραφημένα, ὡς νὰ τῷ ἐ-
δώρησαν οἱ πολυχρωμάταται τοῦ ἔαρος ψυχαὶ
τὰς πτέρυγας των ἵνα στολισθῇ. Καὶ ἀπὸ τῆς
πέρας ἄκρας, ὡς πᾶσα ἀληθινὴ καλλονὴ καὶ
χάρις, ἀγγέλλουσι διὰ τῆς εὐώδους ἀναπνοῆς
τὴν παρουσίαν των αἱ ἠδύπαθεῖς τῆς Ἰταλίας
κόραι, αἱ ἄβραι καὶ ἰεροσεραὶ Γαρδέναι. Ἐν
ἀρώματι, ὑπὲρ πάν ἄλλο, εἶνε ἐξεργητικὰ τῆς
ἀναμνήσεως· ἐκ τοῦ ἀρώματος τῶν ἀλαβά-
στρίων Γαρδενιῶν ἢ ἀνάμνησις τῆς Ἰταλίας
διήλθεν ὡς μετέωρον πρὸ τοῦ λογισμοῦ μου·
αἱ περικαλλεῖς τῆς Βολωνίας δέσποναι, τὰ
βενετικά κωδωνοστάσια, αἱ κραυγαὶ τῶν γον-
δολιέρων...

Τὰ Ριζίγια εἶνε εὐμορφα διὰ τὰ χρώματα
τὰ τόσῳ ζωντανά, ἀλλὰ χασκούσιν ὡς στόματα
ἡλιθίων. Τὰ Κινεράρια ἠμοιάζουσι τόσοι πρὸς
τὰ ἦδη ἐν συρμῇ μικρὰ κεντημένα ῥινόμακτρα
τῶν κυριῶν, ὥστε πολλῶν δύναται νὰ ληφθῶσι
καὶ ὡς ὑποδείγματα γλωσσίδων τὰ ἐρυθροπάρου-
φα καὶ κυανοπάρουφα πέταλα. Τὰ δὲ Καίτσο-
λάρια μὲ τὰ μαγικά των κιτρινοκίττα χρώμα-
τα καὶ τὸ παράδοξον κοχλιοειδῆ σχῆμα
νομίζει τις ὅτι εἶνε μικροὶ κόσσυμβοὶ ἐκ δέρμα-
τος ὄφειων καὶ ἄλλων ἐρπετῶν!

Θαυμαστὴ εἶνε ἡ ἐκ Λονδίνου συλλογὴ ὀρ-
χοειδῶν κατέχουσα ὁλόκληρον πλευρὰν περι-
πτέρου καὶ διεσκευασμένη μετ' ἰδιαζούσης βρε-
τανικῆς τελειότητος.

Μεταξὺ τῶν σπανίων φυτῶν ἐκτίθενται ἐντὸς
γαστρῶν καὶ νάννοι τινὲς ἠνθισμένοι λεμονεῖαι.
Παρ' ἡμῖν ὡς ἐλευροῦντο ἄξια τοῦ σαρώθρου τοῦ
δοξακαριστοῦ, ἐνταῦθα ἐκρίθησαν ἄξια ἀργυ-
ροῦ βραβείου. Καθ' ἣν στιγμὴν παρερχόμενος
προσέβλεπον μετ' οἴκτου τὰ πενιχρὰ δενδρύ-
λια, χαριστάτη Τευτονίς ὑπ' ὄλως ἀντιθέτου
αἰσθηματος ὠλομένη ἐκυπτε τὴν κεφαλὴν ἐν
ἀναπνεύσει τὸ γλίσχρον αὐτῶν ἄρωμα.

— Σᾶς ἀρέσουν τὴν τῆς λεμονιάς; ἠρώ-
τησα.

— Ὡ, πολὺ! ἀπήντησεν ἐκείνη μετὰ τῆς
συνήθους γερμανικῆς ἀφελείας.

Τοῦτο μ' ἐθράσυνε:

— Ἡθέλωτε νὰ φορέσετε στέφανον ἀπὸ τέ-
τοια ἄνθη;

Μὲ προσέβλεψε μὴ ἐννοήσασα εὐθὺς, ἀλλ' ἐκ
τοῦ μειδιήματός μου μαντεύσασα τὸν ὑπαιγι-
μόν, ἠρυθρίασε καὶ ἀπέστραψε τὴν κεφαλὴν λα-
θραῖως γελῶσα. Τί ἐσήμαινε τοῦτο; Καὶ ἢ
ὄχι!...

Τὸ τμήμα τῆς Ἀνθοδετικῆς καταλαμβάνει
ἴδιον κομψὸν περίπτερον. Ἐκεῖ στέφανοι πολυ-
πληθεῖς ἐκ φύλλων ἢ ἀνθῶν, καὶ παντοειδῆ
ἀνθοπλεκτὰ ἢ ἀνθοστόλιστα σχήματα: πλοῖα,
ἀλεξίθερρα, πλαίσια καθρεπτῶν ἐκ μουσωτί-
δων, κόσσυμβοὶ, ψιττακὸς οὐ τὰ πτερά εἶνε τό-
σα πέταλα ποικίλων ἀνθῶν, μεγάλοι ἀνθοπλε-
κτοὶ τάπητες, ἀμαξίαι ἀνθοπληθεῖς ὑπὸ περι-
στερῶν ἐλαυνόμεναι, φύλλα ἀγρίων δένδρων
μετὰ τέχνης καὶ χάριτος πεπλεγμένα, βελου-
δινα προσκεφάλαια κεντημένα διὰ δρεπτῶν
ἀνθῶν, ἐνώτια, περιδέραια, ψέλλια λεπτοουργη-
μένα ἐκ λεπτεπιλέπτων κλαδίσκων, φύλλων
καὶ ἀνθῶν, ὅτι τέλος δύναται νὰ ἐπινοήσῃ ὁ
ἀνθρώπινος νοῦς ἐκ φυτῶν κατεσκευασμένον. Ἐὶ
καθὼν εἶνε ὅτι τὰ τοιαῦτα προωρισμένα ἐπ' ὀ-
λίγον μόνον νὰ θάλωσι μόλις τὴν πρώτην ἡμέ-
ραν καὶ τὴν δευτέραν ἦσαν ἀξιοθέατα, κατό-
πιν δ' ἐμαράνθησαν καὶ περὶ τὸ τέλος τῆς ἐκθέ-
σεως κατήνησαν χορταρικά διὰ τὸ μαγευτικόν.
Προκειμένου περὶ ἀνθοδετικῆς τέχνης σημειω-
τέον ὅτι ἐκ τῶν πόλεων ὑπερέχουσι ἡ Βιέννη
καὶ ἡ Λειψία, ὑπολείπεται δὲ τὸ Βερολίον καὶ
ἡ Δρέσδη. Παρ' ἡμῖν ἡ τέχνη τοῦ συμπλέκειν
φιλοκάλως ἄνθη καὶ φύλλα διατελεῖ εἰς νη-
πιώδη ἀληθῶς κατάστασιν· αἱ ἀθηναϊκαὶ ἀν-
θοδέμααι αἱ ἐπὶ πασσάλων πωλούμεναι ἠμοιά-
ζουσι μᾶλλον ψήκτρας καὶ σάρωθρα—καὶ ὅμως
ἔχομεν τόσα ὄρατα ἄνθη!

Ἀσφυκτιῶν ἐκ τοῦ πεπυκνωμένου ἀρώματος,
ὅπερ ἀνέπνευσα ὑπὸ τὰ σηνώματα διαγωνι-
ζόμενος ἐκεῖ μέσῳ πυκνοῦ πλήθους, διψῶ ἀνοι-
κτὸν ἀέρα καὶ προτιμῶ νὰ περιεργασθῶ τὰ ἐν
ὑπαίθρῳ ἐκθέματα τῆς κηπουρικῆς βιομηχανίας
πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὰ ὑπολειπόμενα πέντε ἢ ἕξ
περίπτερα.

Καὶ πρῶτον λίμνη μικρὰ μετὰ πίδακος κα-
τεσκευάσθη ἐν τῷ κέντρῳ ὅπως λειτουργοῦσιν
ἐν αὐτῇ ὑδραυλικά μηχανήματα, ἐν δὲ τῇ
λίμνῃ φαίνονται ἐπιπλέουσαι καὶ νῆσσοι καὶ
χῆνες τεχνηταὶ ἐξ ἐλαστικοῦ κόμματος. Τὰ ὕ-
δατα τῆς λίμνης φέρονται δι' αὐλάκων πρὸς
διαφόρους διευθύνσεις, καὶ αἱ αὐλάκες αὐταὶ

ζεύγνυνται διά παντοειδῶν μικρῶν γεφυρῶν ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου καλλιτεχνικώτατα ἐξεργασμένων. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ γέφυραι εἶνε ἐκθέματα διαφόρων κατακτημάτων. Περὶ τὰς ὄχθας τῆς μικρᾶς λίμνης εἰσι πεπηγημένοι πλείοσαι μικραὶ σκιᾶδες ἐκ λινοῦ ὑφάσματος εἰς σχῆμα σκηρῶν στρατιωτικῶν ἢ ἀλεξήλιων κομψόταται καὶ χρῆσιμοὶ ὅπως ἐν κήπῳ εὐρίσκει τις σκιάν ὑπ' αὐτάς. Μακροῦς στοιχοῦς ἀποτελοῦσι τὰ ποικιλόσχημα καθίσματα κήπων καὶ δεινροστοιχιῶν ἐκ πλεκτῶν κλάδων, ἐκ σχοινίου καὶ ξύλου, ἐκ σιδήρου κλπ. Ἐπονται παντοῖα κιγκλιδώματα, πλέγματα διὰ τὰ ἀναρριζώμενα φυτά, ἐργαλεῖα σκαφῆς, κοντοὶ μετὰ χρυσῶν σφαιρῶν, ὡς οἱ τῶν σημαίων, πρὸς στήριξιν δεινροφυλλίων καὶ φυτῶν εὐθυτενῶν. Τῆδε κακεῖσε μέσῳ τῶν φυλλωμάτων τοῦ κήπου στίλβουσι καινουργῆ περιπτέρα, κροτοῦσι τὰ ἔμβολα μηχανῶν ἀρδευτικῶν καὶ, τὸ κάλλιστον, ἰδρυθεὶς προχείρως μικρὸς καταρράκτης ἐκ τεχνητῶν βράχων ἐκχεῖ παφλάζοντα τὰ ὕδατα ἄτινα δαψιλεύει αὐτῷ ἰσχυροτάτῃ ἀντλία.

Χιλιάδες γαστρῶν, σωλήνων, μικρῶν στύλων πρὸς διακόσμησιν κήπων, πηλίνων ἀγαλμάτων κλπ. πληροῦσι τὰς πέριξ χλοερὰς τοῦ κήπου ἐκτάσεις. Παρ' ἐκάστῳ δὲ τῶν ἐκθεμάτων εἰδικὸς τοῦ καταστήματος ἀντιπρόσωπος δίδει πᾶσαν ζητούμενην σχετικὴν ὁδηγίαν καὶ διακρίνει ἐντύπους καὶ εἰκονογραφημένας ἀγγελίας κατὰ μυριάδας.

Ἐκ τῶν ὑπολειπομένων περιπτέρων τὸ καλούμενον *Βασιλικὸν Περιπτερον* εἶνε ὑπὲρ πάντα φιλοκάλως ἰδρυμένον, περιέχει δὲ μόνον αἰθουσαν λαμπρῶς διακοσμημένην, ἐν ἣ παρήμεναν οἱ βασιλεῖς τῆς Σαξονίας κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς Ἐκθέσεως.

Τὸ *Φιλολογικὸν Περιπτερον* περιλαμβάνει συγγράμματα ἀναγόμενα εἰς τὴν κηπουρικὴν, ἐφημερίδας εἰδικὰς, λευκώματα, σχέδια κήπων, ἐπαύλεων, ἀνθοκομιῶν, εἰκόνας φυτῶν ἐκ τῆς φύσεως εἰλημμένας πρὸς διδασκαλίαν. Ἐκτίθεται δ' ἐν αὐτῷ καὶ μεγάλη εἰκὼν τοῦ Σαξονικοῦ στέμματος ὅλη ἐκ πολυχρῶμων μικρῶν σπόρων φυτῶν κατεσκευασμένη. Οἱ σπόροι εἶνε ἀληθῶς μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ τέχνης ἀκριβέστατα ἐπιτελεσθέντες καὶ ἡ εἰκὼν φαίνεται ὡς κεντημένη διὰ μικροτάτων ὑελίνων χανδρῶν. Ἐν τῷ περιπτέρῳ τούτῳ ἐκτίθενται εἰς θέαν καὶ ἐκ τμητικὰ δῶρα ἡγεμόνων, πόλεων καὶ συλλόγων.

Χαμηλὸν τι περιπτερον, τὸ ὁποῖον παρέλειψα νὰ ἴδω πρότερον, ἁμοιάζει ἐνθὸν μαγικὸν ἄντρον, διότι ἐθωρακίσθη ὅλον διὰ φλοιῶν γηραιῶν δρυῶν τεχνικώτατα συνηρμοσμένων, καὶ καρμοὶ δὲ σιτηπότες καὶ ἐνθὸν κοῦφοι ἐστήθησαν ἐν

εἶδει στύλων ἐφ' ὧν χλοάζουσι βρυώδη φυτά. Ἀναπνέων τις ἐντὸς αὐτοῦ ὁσμὴν εὐρωτιῶντος ξύλου μεμιγμένην μεθ' ὑγρασίας κ' ἐλαφροῦ ἀρώματος ἀνθῶν ἀγνώστων, νομίζει ἀληθῶς ὅτι ἀποπλανηθεὶς εὐρίσκειται εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, ὡς ἄλλος Τανχούζερ τῆς γερμανικῆς παραδόσεως, καὶ προσμένει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ προβάλλωσι Νύμφαι καὶ Σάτυροι.

Ἄλλ' ἀπὸ τῆς ποιήσεως φέρομαι αἰφνης εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀπὸ τοῦ ἄντρου τῆς Ἀφροδίτης... εἰς τὸ τμήμα τῶν μηχανῶν, σκευῶν, ἐργαλείων κλπ.

Ἐν τῷ εὐρυτάτῳ τούτῳ οἰκήματι δὲν εἶνε πλέον ἐκθεσις, ἀλλ' ἀγορά. Ὅχι μόνον διὰ τὸ εἶδος τῶν ἐκθεμάτων, ἀλλὰ καὶ διότι πολλοὶ τῶν ἐκθετῶν πωλοῦσι τοιαῦτα ἐκ τῶν πολλαπλῶν. Καὶ τί δὲν εἶνε ἐκεῖ; Μηχανικὰ ἀρδευτικὰ μικρὰ καὶ μεγάλα, ὧν τινες λειτουργοῦσι δι' ἀερίφωτος· κηπουρικὰ βαρόμετρα, ὑγρόμετρα, θερμομέτρα· κλαθευτικὰ καὶ ποτιστικὰ ἐργαλεῖα πάσης ἐπινοίας· ἀνθοδόχαι πηλινῆς, ὑελίναι, ξύλιναι, ἐκ πορσελάνης—κιρκῶν ὕλος! Παρέκει τεχνητὰ ἀνθὰ ἀπὸ πελωρίων ὑσσάνων μέχρι λεπτοτάτων δεσμίδων, ἀπὸ τῶν πρὸς διακόσμησιν τοίχων προωρισμένων μέχρι τῶν στολισμῶν γυναικείων πέλων. Ἐντὸς ὑελίνων ἐργαρίων πλήρης συλλογὴ τεχνητῶν μήλων καὶ ἀπιῶν ὄλων τῶν εἰδῶν, ἐν πλήρει φυσικότητος δρόσῳ. Ἐντὸς ἄλλων ἰσηκῶν συλλογαὶ ξηρῶν ἀνθῶν. Παρ' αὐταῖς συλλογαὶ ἐντόμων φυτοφθόρων. Ἀλλαχοῦ σχοινία καὶ νήματα καὶ κλωστὰ λεπτότατα ἐξ ἰνῶν δένδρων κατάλληλοι ὅπως δένονται διὰ τούτων τὰ φυτὰ πρὸς πασσάλους ἢ κιγκλιδάς. Ἐύλινα ὑμοιώματα ἀνθοκομιῶν, ἀγρακηπίων, θερμκηπίων, ἀπαράλλακτα ὡς τὰ παιδικὰ ἀθύρματα. Τράπεζαι γεύματος καταλλήλως κεκοσμημέναι δι' ἀνθῶν. Καὶ τέλος μικρὰ ἐργαλεῖα μαγειρείου πρὸς καθαρισμὸν καρπῶν καὶ γεωμῆλων καὶ εὐφρεστάτη ἀνθοδετικὴ μηχανή.

Κατάκοπος ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης ἐπισκέψεως, ἣτις ἀπαιτεῖ τοῦλάχιστον τρεῖς ὥρας, ἔχει τις ἀνάγκην ἀπαραίτητον ἀναψυχῆς. Καὶ διὰ τοῦτο φροντὶς ἐλήφθη ὅπως παραπήγματα χαριέστατα ἰδρυθῶσιν, ἐν οἷς πωλοῦνται ζῦθος καὶ ἄλλαντες ὑπὸ ξανθῶν πωλητριῶν. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν μικρῶν λειτουργεῖ ἐκεῖ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἐκθέσεως ἐγκαθιδρυθὲν μέγα καφενεῖον καὶ ἐστιατόριον. Ἄς μὴ λησμονήσω δὲ νὰ εἶπω ὅτι καὶ ταχυδρομεῖον καὶ τηλεγραφεῖον προσωρινῶς συνεστήθησαν ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ.

Καθήμενος πρὸ τοῦ ἀφρίζοντος ποτηρίου βαυ-

αριχοῦ ζῦθου, ἀπολαύω τῆς γενικῆς ἀπόψεως τῆς ἐκθέσεως. Καὶ εἶνε ἀληθῶς γραφικώτατα τὰ ποικιλόχρωμα καὶ ποικιλόσχημα παραπήγματα ὑψούντα ὑπὲρ τὰ πρόσινα δένδρα τοῦ κήπου τὰς λευκοπρασίνους αὐτῶν σαξονικὰς σημαίας, καὶ εἶνε χαρμόσυνοι ἢ θεοὶ τοῦ κυκλοφορούντος πυκνοῦ πλήθους τῶν ἐπισκεπτῶν—οἵτινες ἀνέρχονται εἰς εικοσιπεντακισχιλίους καθ' ἑκάστην. Ἐπὶ τοῦ Μουσικοῦ Περιπτέρου ἀνακρούει ἡ μουσικὴ τοῦ συντάγματος καὶ ἐλαφρὸς ἀνεμος προσπνέων μοὶ φέροι, ἐνῶ ἐξέρχομαι ἦδη τοῦ περιβόλου, τοὺς λιποψυχόντας ἤχους τοῦ ἐν τῇ *Balkuria* περιπαλοῦς ὕμνου τοῦ ἕκρος, λελουσμένου ἐντὸς ἀρώματος ἀνθῶν—τελευταίαν ἀνάμνησιν τῆς ἐν Δρέσδῃ Κηπουρικῆς Ἐκθέσεως!

Δ*

ΟΙ ΚΑΤΑΛΑΝΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

καὶ αἱ νεώταται ὑπὸ Ἰσπανῶν γενόμεναι ἔρευμαι περὶ τῆς ἱστορίας αὐτῶν.

Ἀκριβῶς αἰὼν ὀλόκληρος εἶχε παρῆλθει μετὰ τὴν τετάρτην ἢ λατινικὴν καλουμένην σταυροφορίαν, (ἥς συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ ἀπότομος ἀνατροπὴ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους τῶν Κομνηνῶν καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν νήσων ἰδρυσις Γαλλικῶν, Λομβαρδικῶν, Βενετικῶν καὶ Γενουσηκῶν φεουδαλικῶν πολιτειῶν), ὅποτε ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐνεφανίσθησαν καὶ οἱ Ἰσπανοὶ ὡς δαρυκτῆτορες. Τὰ ἰσπανικὰ κράτη κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 14 μ. Χ. αἰῶνος ἐνεκα τῶν ἀδιαλείπτων αὐτῶν πρὸς τοὺς Μαύρους πολέμων εἶχον ἀναπτύξει μεγάλην ἐθνικὴν δύναμιν, ἐκέκτηντο δὲ μέγα καὶ τολμηρὸν ἐμπορικὸν ναυτικόν. Ἄλλ' ὅμως ἡ ὄψις ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἰσπανικῆς ἐπιχειρήσεως ἦτον ὄλως τυχοδιωκτικὴ καὶ τυχαία, καὶ ἐστειροῦ παντὸς ἐθνικοῦ καὶ πολιτικοῦ σκοποῦ, γινόμενη οὐχὶ ὑπὸ φιλοδόξου τινὸς βασιλέως, ἀλλ' ὑπὸ σπειρας μισθοφόρων στρατιωτῶν, πρὸς λεηλασίας ἠρωμάτων, ἣτις εἶχεν ὑπηρετήσει τὸν Φρειδερίκον, τέταρτον βασιλέα τῆς Σικελίας ἐκ τοῦ Ἀραγωνικοῦ οἴκου, ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῦ πρὸς τοὺς δούκας τῆς Ἀνδεγαυίας. Ὅποτε οἱ Σικελικοὶ πόλεμοι οἱ ἐκ τοῦ Σικελικοῦ Ἰσπανικοῦ ἀρχαίμενοι διὰ τῆς συνθήκης τοῦ *Kalla bellota* ἐπερατώθησαν ἢ ἀπέληξαν εἰς ἐκεχειρίαν τινά, οἱ μισθοφόροι ἐκείνοι, Καταλανοὶ τε καὶ Ἀραγωνιοὶ, περιῆλθον εἰς ἀπορίαν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Φρειδερίκος μὴ δυνάμενος μὲν ἐπαρκῆ νὰ παρέχῃ αὐτοῖς μισθόν, ἐπιθυμῶν δ' ἄμα ν' ἀπομακρύνῃ αὐτοὺς τῆς Σικελίας, ὑπεστήριξε προθύμως τὸ ἀπεγνωσμένον σχέδιον, ὅπερ εἶχον οὗτοι, νέας δάφνας

καὶ νέας ἀρπαγὰς νὰ ἐπιζητήσιν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Β', τοῦ ὁποῦ αἱ ἐσχάται ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κτήσεις σκληρῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπιέζοντο. Διὸ ἐνήργησεν ἵνα τὸ ἐκ 5,600 ἀνδρῶν συγκείμενον τοῦτο στρατιωτικὸν στίφος ἐπὶ τῶν ἰδίων τοῦ βασιλέως ἐν μέρει πλοίων ἀπέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ ναύτης ἱππότης Roger Blum ἐκ Βρεντησίου (μετὰ ἐκρωματισμένου ὀνόματος Roger de Flor καλούμενος), υἱὸς Γερμανοῦ τινος, ὑπηρετήσας ἄλλοτε παρὰ τῷ Οὐενσκαουφενίδῃ αὐτοκράτορι Φρειδερίκῳ τῷ Β', εἶτα δὲ φονευθέντος ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Κορραδίνου ἐν τῇ παρὰ *Tagliacozzo* μάχῃ, ὠδήγησε τὸ φοβερὸν μισθοφορικὸν στίφος εἰς Βυζάντιον, εἶτα δὲ, ὡς καύαρχος τοῦ αὐτοκράτορος, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Τὸ βραχὺ καὶ ἐνδοξον στάδιον τοῦ ἥρωος τούτου, ἱπποτικοῦ προδρόμου τῶν Κορνησιῶν καὶ Πιζάρρων (ἀλλ' ἐπὶ τοῦ θεάτρου τῶν μαχῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς βορείου Ἑλλάδος) ζῆ εἰσέτι ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἐπιγιγνομένων γενεῶν, καὶ ἡ ἱστορία τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσης Καταλανικῆς ἡμάδος αὐτοῦ εὐτυχοῦς στρατοῦ τῶν Φράγκων ἐν Ρωμανίᾳ τῆς Ἰταλίας εἶνε εἰσέτι σήμερον ἀντικείμενον ἱστορικῆς ἐρεύνης καὶ ἐν τῶν θαυμαστοτάτων ἐπεισοδίων τοῦ αἵματος τοῦ καὶ πολυπλόκου δράματος τοῦ ἐν Ἑλλάδι κράτους τῶν Φράγκων.

Οἱ μὴ κτείρωσιν περὶ ταῦτα ἔχοντες γινώσκουσιν ὅτι ἡ τῶν μισθοφόρων ἐκείνη ἡμάς, μετὰ τὸν προδοτικὸν φόνον τοῦ Roger de Flor τὸν γενόμενον ἐν Ἀδριανουπόλει διὰ τῶν Βυζαντινῶν, ὑπὸ ἄλλους ἡρωϊκοὺς ἀρχηγούς ἀπεκέρυξε τὴν πρὸς τὸν Ἑλληνα αὐτοκράτορα ὑπηρεσίαν καὶ ὡς περιπλανώμενη στρατιωτικὴ δημοκρατία ἐπὶ τινα χρόνον ἐξηκολούθησεν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ τὸν ἄγρον αὐτῆς ἐκδικητικὸν κατὰ τοῦ Βυζαντίου πόλεμον εἰσοῦ μετ' ἀνεκδιηγήτους ἀγῶνας ἔφθασε νοτιώτερον εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δουκὸς Ἀθηναίων Walter de Brienne.

Τὸ Φραγκικὸν τοῦτο δουκάτον εἶχεν ἰδρυθῆ, μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν καὶ τῶν Λατίνων σταυροφόρων ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τοῦ Odo de la Roche τοῦ συναγωνιστοῦ, εἶτα δὲ καὶ ὑποτελοῦς τοῦ Μαρκίλωνος Βονιφατίου τῆς Μομφερράτης. Ἡ δυναστεία αὐτοῦ εἶχεν ἀρξῆ ἐνταῦθα ἐπὶ ὀλόκληρον αἰῶνα οὐχὶ ἀδόξως οὐδ' ἀτυχῶς, εἶχε δ' ἀποτελέσει ἐξ Ἀτικῆς, Βοιωτίας, Μεγάρων καὶ Φθιώτιδος φεουδαλικὸν κράτος σχετικῶς ἀκμάζον. Καὶ ἦτο μὲν τὸ δουκάτον Ἀθηναίων διὰ φεουδαλικῶν σχέσεων συνδεδεμένον μετὰ τοῦ Πριγκιπάτου τῆς Ἀχαΐας, πράγματι ὅμως ἦτο ἀνεξάρτητον. Ὅποτε ὁ δούξ Γουίδων Β' ὁ ἐσχάτος ἐκ τοῦ

Βουργουνδικού οίκου la Roche, έτελεύτησεν εν Αθήναις (5 86βρίου 1308), τήν χώραν αὐτοῦ ἐκληρονόμησεν ὁ Walter de Brienne, κόμης Zesse.

Ἡ Καταλανική ἡμάς, ληφθεῖσα εἰς μισθοφορικὴν ὑπηρεσίαν παρὰ τοῦ ἡγεμόνος τούτου, ἐβόηθησεν αὐτῷ ἐν ἀρχῇ πρὸς κατάκτησιν τοῦ νοτιοῦ μέρους τῆς Θεσσαλίας, ἀλλ' εἴτα ἡ ἀνδρεία αὐτῆ στρατιωτικῆ ἡμάς ἡ ἀνήκουσα εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Ρογήρου καὶ Roccaforte, ἰδοῦσα ὅτι ὁ ἡγεμὼν ἐκείνος προσεφέρετο περιφρονητικῶς πρὸς αὐτήν, θεωρῶν αὐτήν ὡς ὄνιον μισθοφόρων στίφος ἐπιτελέσαν τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ ἤδη καθιστάμενον ὑγλήρον, ἀπεφάσισε νὰ θεωρήσῃ τὸν ἀγέρωχον ἡγεμόνα ὡς ἐχθρόν, τὴν δὲ χώραν αὐτοῦ ὡς Terra di conquista. Μία μόνον μάχη, τὴν ὅποιαν οἱ τὸν ἀριμὸν πολλῶ ὑποδέσπεροι Καταλάνοι συνεκρότησαν (15 Μαρτίου 1341), κατὰ τὰς ἐλώδεις ὄχθας τῆς Κορκαίδος λίμνης, πρὸς τὸν στρατὸν τοῦ Walter de Brienne, τὸν λαμπρότατον στρατὸν, τὸν ὅποιον παρέταξαν ποτε ἐν Ἑλλάδι οἱ Γάλλοι ἱππότες, ἔκρινε τὴν τύχην τοῦ Δουκάτου.

Ἰπὸ τὰ ξίφη τῶν Ἰσπανῶν Ἀλμογαθάρων καὶ τὰ βέλη τῶν συμμαχούντων αὐτοῖς Τούρκων ὑπέκυψαν ἐνταῦθα οἱ ὑπερήφανοι ἀπόγονοι τῶν Φράγκων ἡρώων τῶν κατακτησάντων τὴν Ἑλλάδα τὸ ἔθνος τῶν ἱπποτῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς κατεσφάγη, ἔπεσε δὲ καὶ ὁ δούξ Walter αὐτός. Οἱ δὲ νικηταὶ κατέλαβον ἀμέσως τὴν ἀνυπεράσπιστον χώραν, ἐξήλασαν τοὺς Γάλλους βαρβάρους ἐκ τῶν κτήσεων αὐτῶν, ἤχημαλώτισαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰς θυγατέρας τῶν πεσόντων καὶ διωργάνωσαν εἴτα τὸ Καταλανικὸν στρατιωτικὸν αὐτῶν κράτος. Τὸ Δουκάτον Ἀθηνῶν, εἰς τὸ ὅποιον οἱ la Roche εἶχον εἰσθῆγαι τὸν λεπτότατον ἱπποτικὸν βίον τῆς Γαλλίας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὡς διεθεβαίοντο ὁ Ramon Muntaner, ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Θήβαις ἐλαλεῖτο ἡ γαλλικὴ οὕτω καθαρῶς ὡς ἐν Παρισίοις, ὑπέκυψεν ἡδὴ εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ Ἰσπανικοῦ βίου. Οἱ φεουδαλικοὶ νόμοι τῆς Ἰερουσαλήμ, οἱ ἰσχυρόντες ἐν ἀπασὶ τοῖς Φραγκικοῖς κράτεσι τῆς Ἀνατολῆς, ἀντικατεστάθησαν διὰ τῶν νόμων καὶ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου τῆς Βαρκελώνης, καὶ ἐπὶ ἐβδομήκοντα περίπου ἔτη ἤκουε τις ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῆς Καδμείας, καὶ ἐν Λεβαδείᾳ καὶ Ἀμφίσσῃ τὴν αὐτὴν lingua vulgar catalana, τὴν λαλουμένην ἐν Βαρκελώνῃ καὶ Λερίδῃ. Ἐπὶ τοσοῦτον διήρκεσεν ἐν ταῖς ὠραῖαις ταύταις χώραις τὸ κράτος τῶν Καταλάνων, οἵτινες πρὸς ἀπαντας τοὺς πολυακρίθους αὐτῶν πολεμίους, τοὺς

1) Ἀλμογαθάρων ἐκαλοῦντο ἐν Ἰσπανίᾳ τὰ ἄπαντα στίφη τῶν Χριστιανῶν τὰ μαχόμενα κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν δεσποτῶν τῆς Ἰσπανίας

Βενετούς ἐν Κύβω, πρὸς τοὺς μνηστῆρας τοῦ οἴκου Brienne ἐν Ἄργει καὶ Ναυπλίῳ, πρὸς τὸν Ἀνδεγαυικὸν οἶκον, τοὺς Πάπας, τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Τούρκους ἠδυνήθησαν ἢ ἀντιτάξωσιν ἀντίστασιν κρατερὰν. Διετηρήθησαν μάλιστα ὡς ἀεταίρειαι τοῦ εὐτυχούς στρατοῦ τῶν Φράγκων μετὰ τῶν ἰδιαζόντων τοῖς μισθοφόροις στρατιώταις Θεσμιῶν καὶ νόμων, καὶ τοὶ εἶχον ἐκλέξει ὡς κυρίαρχον ἑαυτῶν καὶ δούκα Ἀθηνῶν ἡμόφυλόν τινα αὐτοῖς βασιλέα ἐν ταῖς δυτικαῖς ἐσχαιαῖς τῆς Ἑυρώπης. Διότι ἀμέσως μετὰ τὴν κατάληψιν ἢ τε τῶν Βενετῶν πέσεις καὶ ὁ ἀπειλητικὸς κίνδυνος ἐσωτερικῆς διαλύσεως καὶ ἀναρχίας ἐνεκα ἐρίδων τῶν πρὸς ἀλλήλους ζηλοτύπως ἐχόντων ἀρχηγῶν, ἠνάγκασαν τὸν στρατιωτικὸν τοῦτον λαὸν νὰ καταφυγῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἰσχυρῆς καὶ θαλασσοκράτορος καταστάσεως Σικελίας. Ἡ μισθοφορικὴ σπεῖρα, ἣτις εἶχεν ἀναθέσει τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν εἰς ἱππότην τινα ἐκ Ῥοσσελλῶνος, ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀρχαίων αὐτῆς ἡγεμόνων οὐδεὶς πλέον ἐλείπετο ἐν τῇ ζωῇ, ἔπεμψε πρέσβεις αὐτοκράτορος πρὸς τὸν γενεῖον ἐκείνον βασιλέα Φριδερίκον καὶ προσήνεγκεν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἣν οὗτος ἀσμένως ἀπεδέξατο. Τὸ δὲ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἐνωθὲν μετὰ τῆς καταληφθεῖσης πόλεως τῶν Νεοπατρῶν κατέστη ὑπ' αὐτοῦ κτήσις ἀνήκουσα εἰς τοὺς ἐξ ὑστεροταξίας κληρονόμους τῆς ἑαυτοῦ δυναστείας καὶ ἐδόθη εἰς τοὺς πρίγκιπας τοῦ οἴκου αὐτοῦ, παῖδας τὸ πλεστον ἀναξίου, ἐνῶ βασιλικὸς ἐπίτροπος προϊστάτο τῆς διοικήσεως ἐν Θήβαις.

Τὰ τολμηρὰ ἔργα τῆς Καταλανικῆς σπεῖρας ἐν Ἑλλάδι ἦσαν αἱ μόναι πολεμικαὶ πράξεις, δι' ὧν οἱ Ἰσπανοὶ, καὶ οὐσιωδῶς δὲ ἡ Ἀραγωνία, ἡ Καταλανία καὶ ἡ Μαϊόρκα μετέσχον τοῦ μεγάλου τῆς Δύσεως ἀγῶνος πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς· διότι ἐνῶ τὰ ἄλλα λατινικὰ ἔθνη ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν σταυροφοριῶν ἔδρουν ἐνταῦθα μεγάλα καὶ μικρὰ κράτη, οἱ Καταλάνοι καὶ μάλιστα οἱ τῆς ἰσχυρῆς παραλιας πόλεως Βαρκελώνης κάτοικοι, ἐμπορικῶς μόνον σχέσεις μετὰ τῶν ἀνατολικῶν θαλασσῶν διετήρουν.

Πρῶτον δὲ ἡ μνημονευθεῖσα σπεῖρα ἔδρυσεν στρατιωτικὴν ἀποικίαν ἐν μέσῳ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ κατ' ἐξοχὴν κλασσικοῦ τῆς Ἀττικῆς ἐδάφους καὶ ἐν ταῖς ὑμορούσαις ἐπαρχίαις. Οἱ βασιλεῖς τοῦ ἐν Σικελίᾳ Ἀραγωνικοῦ οἴκου ἐπραγματοποίησαν διὰ τοῦ ἀνεπίστου τούτου τρόπου τὰ ἀρχαῖα κατακτητικὰ σχέδια τῶν προκατόχων αὐτῶν Νορμανδικῶν ἡγεμόνων καὶ ἐγκαταστάσαντες ἀσφαλῶς ἐν Ἑλλάδι ὡς θανάσιμοι ἐχθροὶ τοῦ Ἀνδεγαυικοῦ οἴκου παρεκώλυον καὶ ἐνταῦθα τὰ φιλόδοξα σχέδια, ἀπερ ἀπὸ

τῆς ἐν Βιτέρπη συνθήκης τοῦ Καρόλου Α' πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἐξελαθέντα λατῖνον αὐτοκράτορα Βαλδουίνου ἐμελέτα ὁ οἶκος ἐκείνος πρὸς κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐντεῦθεν ἡ ἱστορία τῶν Καταλάνων ἐν Ἑλλάδι ἔχει σημασίαν ἐθνικὴν διὰ τὴν Ἰσπανίαν, καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐδάφος τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ἐπιστήμης, καὶ δὴ ἀπὸ Ramon Muntaner. Ὁ Καταλάνος οὗτος πολεμιστῆς ἀνήκει εἰς τὸν ἥρωϊκὸν βίλον τῶν Roger de Flor, Ximenes, Arenos, Roccaforte καὶ Entenza. Ὁ συναγωνιστῆς τοῦ ἀτυχούς βασιλόπαυδος Φερδινάνδου τῆς Μαϊόρκας, μετὰ τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, ἀναπαύομενος ἡδὴ ἀπὸ τῶν Ὀδυσσεῶν αὐτοῦ ἀγῶνων καὶ ἰδιοποιῶν, ὡς δεύτερος Ξενοφῶν περιέγραψεν ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ τὰ ἔργα τῆς σπεῖρας μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὸ δικαίως θαυμαζόμενον τοῦτο πόνημα τοῦ ἀνδρείου στρατιώτου ἦτο ἡ πρώτη ἐν πεζῷ μεγάλη συγγραφή τῆς Καταλανικῆς γλώσσης (lingua catalana) παρεμφερῆς οὖσα πρὸς τὰ πρὸ ἐνὸς αἰῶνος συγγραφέντα χρονικά τοῦ Βιλλεάρδουίνου, τοῦ πρώτου ἱστοριογράφου τοῦ γράψαντος Γαλλιστί.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Muntaner, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἀνεπέωσαν οἱ Ἰσπανοὶ ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ ἔθνους αὐτῶν τὰς ὑπὸ φιλοπατρίας ἐμπνεομένης ἀναμνήσεις τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν Καταλάνων. Τοῦτο ἐγένετο ἰδίως κατὰ τὸν 17 αἰῶνα διὰ πραγματείας τινὸς τοῦ περιφήμου πολιτικοῦ ἀνδρός Francisco de Moncada, κόμητος τῆς Osona ἐκ Βαλεντίας ἀπὸ ἀρχαιοτάτου Καταλωνικοῦ γένους ἔλκοντος τὴν καταγωγὴν. Οὗτος καταληφθεὶς ὑπὸ ζήλου πρὸς τὴν φήμην τοῦ Mendoza, συγγραφέων τοῦ guerra de granada, ἔγραψε τὴν συγγραφήν τὴν ἐπιγραφομένην « Historia de la expedicion de Catalanes y Aragouenses contra Turcos y Griegos (Barcelona, 1623). Τοῦτο τὸ ἐξ ἐραυισμάτων τῶν ὑπομνημάτων τοῦ Μουντανέρου καὶ τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων συγκείμενον βιβλίον θεωρεῖται σημερινὸν ἔτι ὡς μαργαρίτης τῆς Καστιλιανῆς φιλολογίας· μετεφράσθη δὲ καὶ εἰς τὴν γερμανικὴν ὑπὸ τοῦ Sarratze κατά τὸ 1828. Ἡ μετὰ φρασὶς ἡ γενομένη τότε ἦτο λίαν ἐπίκαιρος, διότι ἡ ἥρωϊκὴ ἐπανάστασις τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐλευθέρωσις ἀπὸ τοῦ μακροχρονίου τῶν Τούρκων ζυγοῦ καὶ ἡ ὀριστικὴ ἐθνικὴ ἀναγέννησις ἐξήγειραν πανταχοῦ τῆς Ἑυρώπης ζωηρότατον ζῆλον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς κλασσικῆς χώρας κατὰ τὴν Φραγκοβυζαντινὴν περίοδον τῆς ἱστορίας αὐτῆς, ἣν εἶχεν ἀκολουθήσει ἡ νύξ τῆς Τουρκικῆς δεσποτείας. Ἡ Τουρκικὴ βαρβαρότης ἐπέ-

κειτο τῇ Ἑλλάδι ὡς τι ἄτεχρον κούσμα, δι' οὗ καλύπτονται ἀρχαῖαι ὠραῖαι εἰκονογραφίαι· ἀμα δὲ ἀφαίρεθέντος πάλιν τοῦ ἐπικαλύπτοντος ταύτας στρώματος μετὰ συγκινήσεως ἐθεάσατο ὁ πεπολιτισμένος κόσμος τὴν φανεῖσαν Βυζαντινοελληνικὴν πρότυπον εἰκόνα, καὶ ὡς γνωστὸν εὗρεν ἑαυτὸν ὀλίγον ἠπατημένον.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τοῦ Φ. Γρηγοροβίου.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ Ὁ Σιδερόκαρδος

1

—Ὡρα καλὴ σου, γέροντα, καὶ τὴν εὐχὴ σου νῶχ' Ἦσαν εἶν' ἡ χώρα θλιβερὴ κ' οἱ ἀνθρώποι κλαυμμένοι,
Κι' ὅλα τὰ σπιτία σφαλιστὰ κ' ἐλόμαυρα βαμμένα;
Μὴν ἔπεσε θανατικὸ κ' ἄρφάνεψε τὸν κόσμο,
Ἢ μὴν ἐγίνη πόλεμος κ' ἐρρήμαξε φαμίλια;

—Ὡρα καλὴ σου, μορπονιέ, καὶ τὴν εὐχὴ μου νῶχ' Ἦν ἔπεσε θανατικὸ κ' ἄρφάνεψε τὸν κόσμο
Καὶ μὴδ' ἐγίνη πόλεμος κ' ἐρρήμαξε φαμίλια,
Μόν' πῆρ' ὁ Γεροδράκοντας τοῦ βασιλιᾶ τὴν κόρη
Κ' ἐπῆγε καὶ τὴ σφάλισε εἰς τὸν σιδερένιον πύργο.
Κι' ὁ βασιλιᾶς τοῦ τῶμαθε πολὺ τοῦ βαρυφάνη,
Στέλνει εἰς τὸ Γεροδράκοντα γὰρ νὰ τὴν ζυγοράσῃ,
Στέλνει σωρὸ τὸ μάλαμμα, φαρτώματα τᾶσῃμι,
Στέλνει καὶ τὴν κορώναν τοῦ μετὰ τὰ πολλὰ διαμάντια.
Μ' αὐτὴ τὴν κόρη τὴν κοστέϊ, τὴν ἔξαγορὰ γυρίζει,
Ζητᾷ τὰ θάνατο νερὸ νὰ πῆρ' νὰ ξαναγιώσῃ.
Σαρᾶντα μέραις καρτερᾷ καὶ εἰς τὴν σαρᾶνταμία,
Σὺν δὲν τοῦ πᾶνε τὸ νερὸ, τὴν κόρη θὲ νὰ σφάξῃ
Καὶ θὲ νὰ πῆρ' τὸ σιμά της νὰ γίνῃ παλληκάρι.
Κι' ὁ βασιλιᾶς διλάλησε εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου:
«Ποῦ λυθερώσῃ ἀπ' τὸ θερὶν τὴν ἀκριθὴ μου κόρη,
Γαρμπρὲς δίκος μου θὰ γενῆ καὶ βασιλιᾶς τῆς χώρας!»
Σαρᾶντα μέραις σήμερα κ' οὐδὲ καινεῖς ἐφάνη
Καὶ κλαίει ὁ δόλιος βασιλιᾶς καὶ κλαίει ὁ κόσμος ὅλος.

—Ἄν ἴσως κλαῖνε σήμερα, ταχεῖθ' ἡ νὰ χαροῦνε
Ἦγὼ εἶμ' ὁ Σιδερόκαρδος, τῆς Ἀστραπῆς ἡ γέννα,
Τᾶστροπελεῖ κ' ἔχω σπαθί, τὸ σύννεφο φοράδα,
Κι' ἄλλοι εἰς τὸν Γεροδράκοντα ποῦ θαυρεθῆ μπροστὰ μου!

2

—Καλῶς τὸ Σιδερόκαρδο, τὸν ἀκριθὸ τὸ γυιὸ μου!
Πῶς ἦταν καὶ θυμήθηκε καὶ τὴ φωτῆχὴ τοῦ μάννα;
Τὶ θέλει; ἄς πῆ καὶ ὁ θὰ γενῆ.—τί θέλει; ἄς τὸ προστάξῃ.
Κι' ἂν πῆ τὸ σιδερόγαρτο, σκαντζόχερας τὸ φέρνει,
Κι' ἂν πῆ τὸ γάλα τοῦ πουλιοῦ, τὸ φέρν' ἡ νυχτερίδα,
Κι' ἂν πῆ καὶ τᾶστρι ταύρανοῦ, τὸ φέρνω μοναχὴ μου.

—Δὲν θέλω σιδερόγαρτο καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα
Καὶ μὴδ' τᾶστρι ταύρανοῦ εἰς τὴ γῆ νὰ καταβάσῃς.
Θέλω τὰ θάνατο νερὸ ποῦ τὴ ζωὴ γαρτίζει.
Μαρμαρωμένοι βρέχονται καὶ διπλωζωντανεύουν,
Ἀρρωστημένοι τὸ ρουφεῖν καὶ χάρο δὲν φοβοῦνται
Κ' οἱ γεραμένοι πίνουσι καὶ ξαναγιώσκουσι πάλι.

Σωριάζει τὰ δαυλόβουλα, τρανὴν φωτιὰν ἀνάθει
Καὶ μετὰ τὸλόγμισο ραβδί γυροβολᾷ τῆς φλόγης!

—Ψεῖς ἀγρίμα τοῦ βουνοῦ καὶ φάρμα τοῦ πελάγου,
Κ' εἰσεῖς πευλιὰ π' ὀλημερῆς γυρνᾶτε 'ς τὸν ἀγέρα
Ποῖο ἦπιε ἀθάνατο νερὸ καὶ φλόγα δὲν φοβᾶται;

Κί' ἡ Κουκουβάγια ἀντιλαλεῖμεσ' ἑτῆς σπηλιᾶς τὰ βῆθη;
—Ἐγὼ πῖμα ἀθάνατο νερὸ καὶ φλόγα δὲν φοβᾶμαι!
Πετᾶ 'ς τὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς καὶ ἡ φλόγα δὲν τὴν καίει...
Κί' ἀπλάνει ἡ γρηᾶ Μάγισσα κί' ἀπ' τὸ φτερό τὴν πῖνει:

—Μιωρὴ ἀτραβῆ, μωρὴ κουτσῆ, μωρὴ νυχτοπατοῦσα,
Ἐέρνα τάθνατο νερὸ μέσ' 'ς τὰργυρὸ ποτῆρι
Νὰ μὴ σοῦ βγάλω τὰ φτερά καὶ τὰ ποδόνυγά σου!...

3

Τ' εἶν' ἡ βῆθ' ποῦ γίνεται καὶ ὁ βρόντος π' ἀγροικιέται;
Μὴν ἦρθ' ὁ τελειωμὸς τῆς γῆς κί' ὁ χαλασμὸς τοῦ κόσμου;
Δὲν ἦρθ' ὁ τελειωμὸς τῆς γῆς κί' ὁ γαλασμὸς τοῦ κόσμου,
Μόν' ἦρθ' ὁ γυῖος τῆς Ἀστραπῆς 'ς τὸ σιδερένιον πύργον;
Μὰ τὸ σπαθί του κουρταλεῖ κί' ἀστράφτουν ἡ ἀμπάραις;
Ἐυπνάει ὁ Γεροδράκοντας τὰ μάτζα ξεροτρίβει!

—Ποῖος εἶν' αὐτὸς ὁποῦ βροντᾶ καὶ τί καλὸ γυρεύει;
—Ἐγὼ εἰμ' ὁ Σιδερόκαρδος, τῆς Ἀστραπῆς ἡ γέννα,
Φέρνω τάθνατο νερὸ μέσ' 'ς τὰργυρὸ ποτῆρι,
Νὰ πιῆς, νὰ γίνης πάλι υἱός, νὰ γίνης 'σάν κ' ἐμένα
Καὶ νὰ ῥῆγες νὰ παλέψουμαι 'ς τὸν μαρμαρένιον κάμπο.

Ἐπιθοβολοῦνε τὰ σπαθιά κί' ἀστράφτουν τὰ κοντάρια
Κ' ἡ νόχτα ἡμέρα γίνεται 'ς τὸν μαρμαρένιον κάμπο.
Κ' εἶνε τοῦ Δράκου τὸ σπαθί στουρνάρι ἀκονισμένο,
Κ' εἶνε τοῦ Σιδερόκαρδου φωτιὰ κί' ἀστροπελέκι.
Χτυπᾶ 'ς τοῦ Δράκου τὸ σπαθί, τὸ κόβει 'σάν βλασάρι
Χτυπᾶ καὶ τὸ κεφάλι του, τὸ σχίζει 'σάν κουτσαῦρι.

4

'Σ ἔλον τὸν τόπο εἶνε γιορτῆ, 'ς ὅλη τὴ χώρα σκόλη,
'Σ τὰρχοντικό τοῦ βασιλιᾶ χαρὰς καὶ πανηγύρια.
'Ορθὸς προσμένει ὁ βασιλιάς 'ς τὸ δόρυσο θρονί του
Κ' ἔμπρός ὁ Σιδερόκαρδος μὲ τὴ Βασιλοπούλα
Τῆ γόνα γέρνει καὶ φιλεῖ τοῦ βασιλιᾶ τὸ χέρι:

—Χαρὰ 'ς εἶνε, βασιλιᾶ, καὶ 'ς ὅλη σου τὴ χώρα,
Τὴν κόρη σου τὴν ἔφερα κ' εἶνε δικὴ σου πάλι.
Κί' ὁ Δράκοντας ψυχρομαχῆ 'ς τὸν μαρμαρένιο κάμπο.

—Καλῶς τὸν ἄμορφο τὸν νῖο καὶ τῆξιο παλληκάρι!
Γιὰ τὸ κκλό ποῦ μοῦκανε μεγάλη χάρη νᾶχῃ,
Κ' ἐγὼ τὸν λόγο πῶθαλα τὸν ματαδευτερώνω;
Ποῦ 'λευθέρωσῃ ἀπ' τὸ θερὸ τὴν ἀκριβῆ μου κόρη
Γαμπρός 'δικός μου θὰ γενῆ καὶ βασιλιάς τῆς χώρας!

—Τί λές, καυμένε βασιλιᾶ, τί μελετᾶς νὰ κάνης;
'Ἐγὼ ποτε δὲν 'ζήλεψα βασιλικὴ κορώνα;
'Ἐγὼ θρονί μου τὰ βουνά καὶ τῆς σπηλιᾶς παλάτια
Κ' ἐγὼ μὴδὲ παντρεύομαι, μὴδὲ γυναῖκα παίρνω,
'Ἐγὼ εἰμ' ὁ γυῖος τῆς Ἀστραπῆς κί' ἀστράφτω καὶ τὴν
Κ' ἡ κόρη ὁποῦ τὸν ἄκουσε πολὺ τῆς βαρυφάνῃ:

—Κί' ἂν ἦσ' ὁ γυῖος τῆς Ἀστραπῆς κί' ἀστράφτης καὶ μὲ
'Ἐγὼ σὲ θέλω, σ' ἀγαπῶ καὶ ταῖρι μου σὲ κάνω! [κάψης,

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε κί' ἀστροπελέκι πέφτει
Χτυπᾶ τὴν κόρη 'ς τὴν καρδιά καὶ τὴν μαρμαρώνει...
Κρίμα 'ς τὴν νῖο τὴν ἄμορφη τὴν ἀστραποκαμένη!
(Ἐν λειψῇ)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

—Ὅ,τι δὲν εἶνε ὠφέλιμον εἰς τὸ σμῆνος δὲν
εἶνε οὔτε εἰς τὴν μέλισσαν' ὅ,τι δὲν εἶνε ὠφέλι-
μον εἰς τὸ κράτος πρέπει νὰ μὴ θεωρῆται ὠφέ-
λιμον καὶ εἰς τὸ ἄτομον.

(Μάρκος Αὐρήλιος)

Καὶ ἂν καταλογίζης σεαυτὸν μεταξὺ τῶν
μεγάλων ἀνθρώπων, σὲ ἐρωτῶ ἐγὼ ὁ μικρός, πό-
σον πλησιέστερον εὕρισκεσαι εἰς τοὺς ἀστέρας
ἢ εἰσαι ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ ὄρους ἢ κάτω ἐπὶ
τῆς πεδιάδος;

Καὶ ὁ κοπρίας κἀνθάρος πετᾶ, ἀλλ' ἀπὸ σω-
ροῦ κόπρου εἰς κόπρον.

Ὁ εὐγενῆς σκέπτεται καὶ περὶ τῶν κακῶν
εὐγενῶς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς ἓνα τῶν Ὀθωμανῶν βουλευτῶν, οἵτινες πα-
ρεκάθισαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν Βουλὴν κατὰ τὴν πρώτην
μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας περίοδον
ἀποδίδεται εὐφύεσ φιλοφρόνημα πρὸς τὸν ἡμέτερον
πρωθυπουργόν, μαρτυροῦν τὴν μεγάλην ὑπόληψιν,
τὴν ὁποῖαν καὶ οἱ Τούρκοι ἔτρεφον πρὸς τὸν πολι-
τικὸν ἄνδρα τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ὀθωμανὸς εὕρισκετο ἐν τῇ ὑπουργείῳ τῶν
στρατιωτικῶν, ὅπου πρὸς τοῖς ἄλλοις παρετήρει τὰς
ἀπὸ τοῦ τοίχου ἀνηρτημένους εἰκόνας τῶν ἀνδρῶν
τοῦ Ἀγῶνος, ἐν αἷς ὑπῆρχε καὶ ἡ τοῦ πατρὸς τοῦ
πρωθυπουργοῦ, Σπυριδωνοῦ Τρικουπῆ. Πρὸ αὐτῆς
ιστάμενος καὶ εἰκάζων ἐν τῆς ομοιότητος ποῖος ἦτο,
ἐστράφη πρὸς τὸν κ. Τρικουπὴν καὶ ἠρώτησε:

- Πατέρας σου εἶνε αὐτός;
- Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ πρωθυπουργός.
- Μεγάλον κεφάλι, ὑπέλαθεν ὁ Τούρκος, πειὸ
μεγάλον ἀπὸ σένα...
- Γιατί, μπέη μου, πῶς τὸ ξεύρεις;...
- Γιατί ἔκαμε σένα.

Σκέψεις ἰδιότροπου:
— Θέλεις νὰ ζήσης ἐν ὁμονοίᾳ μετὰ τῆς συζύ-
γου σου, ἂν αὐτὴ ἔτυχε νὰ εἶνε κακὴ; Μὴν ἀφίνεις
νὰ τῆς περναί τ' ἔκπεσῃ ἀπὸ τὸ κεφάλι—
μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὀλίγα πιάτα τῆς τρα-
πέζης.

Ἰατρός τις ἐκαυχᾶτο ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀσθενῶν του
παραπονεῖται κατ' αὐτοῦ.

— Ναι, εἶνε ἀληθές, ἀπήντησέ τις· διότι ὅσους
ἐθεράπευες, ἰατρέ μου, σήμερον σιωπῶσι.